

Tabellio

2 **S**ed quō absolutio fiet? **R.** solo verbo. fm
Hosti. dicendo **renoco** vel **remoueo** vñ absol
uo a tali snia z hñmōi. **faciūt** ad p̄fata q̄ no. s.
interdictū quō relaxat. qz ambulat pari pas
su. interdictū. viij. p. totū.

3 **I**n q̄bz casibz suspendit quis: z tñ non pōt
restitui a suo suspensore. sed solū a papa? **R.** q
i tribz. Primus qñ clerici vñ regulares ppter
exhibitionē sacramentoz hereticis: aut ppter
receptionē elemosynaz vel oblationū ab eis:
vel ppter traditionē ecclīastice sepulture p̄di
ctorū hereticoz sunt priuati ab eorū ordina
rijs officio. c. excoīcam⁹. de hereti. Scdus est
in suspensio a collatione beneficiorz p cōcilij
post pūmā z scdā monitionē inueto culpa
bili in cōferendo beneficia indignis. c. graue
de pben. Posset tñ iste ab vno pncipali patri
archa restitui. vt in. d. c. graue. Tercius in de
gradato. c. ex tñe. de cle. nō refi.

Wspitio ^{vide s. In}
^{dicare. et. c.}
^{presumptio.}

Wsurratio ^{ē ob}
^{locu}
tio mala de p̄mo facta occulte
ad diuidentā amicitia aliquo
rū. Conuenit em̄ cū detractio. qz vterqz di
cit malū de p̄mo in ei⁹ absentia. Sed in in
tentione distinguit. qz susurro intendit discor
dia inter amicos deseminare. vt dicit glo. ad
Roma. i. Detractores aut alioz bona minu
unt vel negāt: z honoz seu famaz intendunt
perimere. Dicit susurro bilinguis. qz vt plu
rimū duabz linguis vñ. dicens vni malū de
alio z ecōtrario. Inedū est pctm̄ mortale. sed
grauissimū. vt ptz Prover. vi. **S**ex sunt que
odit d⁹ zc. z septimū qd̄ detestat ania ei⁹. scz q̄
seminat inter fratres discordias. **Rō.** qz ami
cicia preeminet inter bona exteriora. **Eccī. vi.**
Amico fideli nulla est cōpatio. Et graui⁹ pec
cat qz detractor: qui famā enpit. Aut p̄rumeli
osus q̄ honozē ledit. qz. viij. ethicoz. Melior
est amic⁹ q̄ honoz. z amari q̄ honorari. Et te
netur multo mag⁹ ad restōem q̄ fures z latro
nes. Et ideo nō potest absolui: nisi q̄ntū pōt
restituāt amicitia quā abstulit vel alio mō sa
tisfaciat si eā restituere nō pōt. **Dec ex Tho.**
scdā scdē. q. lxxiiij. arti. i. z. ij.

Tabellio ^{dicat habēs pub}
^{licū officiū scri}
^{tendi instrumēta ad faciendā fi}
^{dem. alias dicit tabularius. vt in}

l. generali. **C.** de tabularijs scribis. z de multa
plia ei⁹ noīe no. in. c. qm̄ p̄tra. de pba.

Quis potest facere aliquē tabellionē? **R.** q
pnceps z cui ipe cōmittit. Item reges qui nō
cognoscūt sup̄iorem. z ciuitates q̄ habet iura
pncipis. z papa. vt vult Inno. in. c. cū p. de
fide instru. z Bart. in. l. infamē. ff. de pub. iur.
di. Idē dicit de alijs magistratibz seu dñis iur
isdictionē hñtibz respectu iurisdictionis eoz. z
nō solū p̄lati in tpalibz sed etiā in spūalibus.
De h̄ vide Pa. in. d. c. cū p.

Sed qñ an notarij p̄stituti a talibus poss
sint vbiz p̄ficere instra? **R.** fm Pa. in. d. c. cū
p. q̄ nō nisi in territorio p̄stituti. vñ creat⁹
ab impatore nō p̄ficiet in terris pape: nec ecō
trario. Sed bñ instra p̄fecta in territorio illi⁹
qui eū p̄stituit valēt etiā extra territorium fm
cōem opi. vt in. d. c. cū p. no. Pa.

Utrū possint clerici esse tabelliones. **vide s.** 3
Clericus. ix. §. ix.

Utrū religiosus si in seclō fuerat possit tale
officiū exercere? **R.** q̄ non. nisi p̄tra hereticos.
vt no. Jo. an. in. c. vt officiū. de here. li. vi. dicit
tñ Guil. in speculo q̄ vetera poterit cōplere.
sed nō noua assumere. l. alienatiōes. ff. famil.
her. z de iudeis. c. iudei.

Utrū tabellio puniat si p̄ficiat instra d̄ actu
reprobato a iure? **R.** Pa. in. c. i. de fide instru.
q̄ sic. l. iurem⁹. **C.** de sacrosā. ec. glo. in. d. l. ge
nerali. no. **S**pe. ti. de instrōz editiōe.

Quā sciam detest h̄re? **R.** Bar. in. l. fi. **C.** de
tabula. q̄ d̄z scire summā z silia: q̄ p̄tinet ad ar
tē notarie. als imputabit sibi. n̄ tñ tenet ecōdo
ctor. facit qd̄ no. Inno. in. c. cū in cunctis. de
elec. z iō parti tenet restituere dānū qd̄ imperi
tia sua dedit. facit. l. illicitas. §. licuti. ff. de of.
presi. no. Pa. in. d. c. i.

Que requirunt ad validitatē instrōz? **R.** q
xiiij. que no. Pa. in. d. c. i. debet iponere. Pri
mo inuocationē noīs dñi. Scdo annū dñi.
Tercio nomen impatoris in terris sibi subie
ctis vñ regis vel pape. Quarto nomē p̄sulis.
sed istud nō seruāt. Quinto locum p̄tractus.
Sexto mēsem z diē. Septimo indictionem.
Octauo seriē facti. Nono testes. Decimo si
gnū p̄suetū notarij Undecimo q̄ p̄fecta corā
partibz legant. Duodecimo q̄ sit p̄stitut⁹ no
tarius ab eo q̄ habet p̄tates. Tercio decimo q̄
appareat q̄ notari⁹ fuerit rogat⁹. Quarto de
cimo q̄ talis notarius sit habilis. qz si esset ex
coīcat⁹ notorie: vel priuat⁹ potest fateri hñmōi.
nō valeret. de quibz omibz vide p̄ eundē Pa
no. in. d. c. i. si placet.

Talliturnitas

aliqui est actus p[ro]p[ri]us q[ui] con-
gruo t[em]p[or]e tenet. Aliqui s[ed] est
nom[en] vicij. **Un[de] Bre.** Si in ordiatu silentij
culpa n[on] esset: p[ro]p[ri]a n[on] dixisset. ve mibi q[ui] ta-
cui. **est** in genere t[em]p[or]is. **est** aliquando mor-
tale p[er]m[an]ent. q[ui] n[on] loquit[ur] cu[m] tenet loco t[em]p[or]e.
puta t[em]p[or]e p[ro]fessio[n]is: co[n]fessio[n]is: instructio[n]is t[em]p[or]e
h[um]o[n]i necessario fiende. vt in glo. xxv. di. §. a-
lias. Aliqui veniale. vt q[ui] h[ab]et n[on] loquit[ur] cu[m] de-
beret t[em]p[or]e: sed n[on] de necessitate. Aliqui nullu[m] q[ui]
expectat loc[us] t[em]p[or]is p[ro]p[ri]u[m]. **Et** s[ed] h[ab]et intelligit
illud. ij. **Ibi.** vlti. In sta importune oportu-
ne. **Ubi** glo. oportune q[ui]ntu[m] ad eos q[ui]b[us] placet.
importune q[ui]ntu[m] ad eos q[ui]b[us] displicet. dum-
modo in futuro p[ro]desse possit. **Sed** q[ui] o[mn]i[n]o n[on]
poterit p[ro]desse: s[ed] sunt incorrigibiles sic cessan-
du[m] est s[ed] illud. **Nolite** sanctu[m] dare canibus.
Mat. vij. nisi sit plat[us] qui p[ro]pter alios ne cor-
rumpant tenet tal[em] tradere sat[an]e. **et** q[ui] vide
s. **Correctio.** i. §. ij.

Talliam vel exactione[m] col-
lectam seu questu[m]
v[er]o possunt d[omi]ni suis subdit[is] impo-
nere. **R.** vt ex **Ric.** in. ij. dist. xliij.
q. ij. arti. i. colligo. q[ui] p[ri]nceps solus p[er] se nouo
imponere p[ro]p[ri]u[m] co[n]s[uetud]ine p[ro]motio[n]e aut co[n]fessio[n]e
co[n]p[er]ata subdito[rum] qualitate t[em]p[or]is. **et** q[ui]
e[st] facultates n[on] sufficiunt ad h[ab]it[um] de publi. t[em]p[or]e
vect. l. vectigalia. **Silr** rex q[ui] non recognoscit
superior[em]: vel alij q[ui] p[ro]scripseru[n]t iura imp[er]ij. **Naz**
nullus nisi p[ri]nceps solus. aut q[ui] p[ro]scripseru[n]t iu-
ra imp[er]ij p[ot]est sup[er] tallijs t[em]p[or]is exactionib[us] leges
condere vel p[ri]uilegia p[re]cedere. vt p[er] in. l. vni-
ca. **C.** de vaca. mu. z. l. semp. §. si. ff. de iur. im-
munitatis. **vn** alij licet sibi vsurpent errat. vt
p[er] in eo q[uo]d legit[ur] t[em]p[or]is. in. c. per venerabile. q[ui] si
lij sunt legi. z. c. sane. de p[ri]uilegiis. **Bar.** in. l. in fa-
mem. in. fi. ff. de pub. iudi. z. l. i. hostes. ff. de ca-
pu. z. in. l. si publican[us]. §. in oib[us] vectigalibus
ff. de publi. **Si** s[ed] tallie n[on] sunt ad utilitate[m]
boni co[n]s[uetud]inis n[on] p[ot]est eas imponere. z. si imponit
subditi n[on] tenent ei obedire. **Alij** aut[em] d[omi]ni a p[ro]-
fatis n[on] p[ot]est de nouo tallias imponere suis sub-
ditis nisi p[er] legem vel senatus co[n]sultu[m]: vel p[ro]fessio[n]i
one p[ri]ncipis eis p[re]cedat. d. l. vnica. v[er]o p[ro]fessio[n]i
one a p[ri]ncipe ex causa t[em]p[or]is specialiter impetratu[m].
l. vnica. **C.** de sup[er]dicto. l. i. x. no. **Arch.** i. c. si q[ui]
romiperas. xxij. q. ij. **et** q[uo]d legit[ur] t[em]p[or]is. in. c. in-
nouam[us]. de censu. vel p[ro]fessio[n]i co[n]fessio[n]i diutina[m]
n[on] p[er] violentia[m]: sed sponte approbat[ur] ab oib[us]

co[m]muniter. **C.** de canone lar. titulo r[ati]o. l. p[ro]p[ri]e.
z. **C.** de auro coronario. l. vna. in. fi. l. i. x. **et** q[ui] sit
talis p[ro]fessio[n]i de cui[us] initio n[on] exeret me[n]sura.
vt in. c. sup[er] quib[us]da[m]. de ver. sig. **et** vide q[uo]d no.
Bart. in. d. §. in oib[us] vectigalibus. **aliter** si ex-
igunt tenet ad restitutione[m] illis a q[ui]b[us] extor-
runt: si sciunt. vel eoru[m] heredib[us]. aut si nesciunt
paup[er]ibus vel ad bonu[m] co[m]mune s[ed]m **Tho.** in
ep[isto]la ad quandam ducissam.

Sed q[ui] dicunt ad utilitate[m] boni co[n]s[uetud]inis tallie.
R. s[ed]m **Ricar.** vbi s[ed] q[ui] alij directe. puta q[ui]
imponunt p[ro] defensione fidei vel regni v[er]o p[ro]
refectione pontiu[m] viaru[m]: z. h[um]o[n]i. **Alij** indi-
recte. vt puta q[ui] eius frater vel filius est captiu[us]
vel aliqua terra est sibi capta: z. rex impo[n]it tal-
lias vt recuperet. q[ui] sic redundat in bonu[m] subdi-
toru[m]. q[ui] reddidit rex magis potens vel maritat
filiu[m]: h[um]o[n]i. **Addit** t[em]p[or]is **Ricar.** vbi s[ed] q[ui] nego-
cio expedito. si facultates regis sup[er]abundant
z. aliqua co[n]suetudo nimis grauaf q[ui] debet ei subue-
nire. sicut facit caput mebris. **Dicit** eti[am] idem
Ricar. in quol. ij. q. xxvij. q[ui] licet n[on] debeat sub-
ditos talliare q[ui] facultates sue sufficiunt. t[em]p[or]is
n[on] est dicendu[m] facultates sufficere q[ui] n[on] p[ot]est
se defendere vel co[m]mune bonu[m] p[ro]mouere. nisi
ita depauperet se. q[ui] nihil sibi remaneat in the-
sauro quo se iuuare posset. si iteru[m] infra breue
t[em]p[or]is ab aduersarijs inuaderet. maxie si mltos
habet insidiatores. **Tali** em[en] regi necessarius
est thesaur[us]. q[ui] aduersarij h[ab]ent scientes mag[is] eu[m]
timet[ur] magis pacifice viu[n]t z. possidet regnu[m]
licet meli[us] esset thesaurizare amore[m] ho[m]inu[m] sub-
dito[rum] q[ui] argentu[m] vel auru[m].

Utr[um] d[omi]ni q[ui] auferu[n]t a subdit[is] vsuariu[m] quez
h[ab]ent in aliq[ui] nemo[n]e: z. h[um]o[n]i teneant restituere?

R. s[ed]m **Rodo.** q[ui] tenent ad restit[ut]io[n]em: nisi sint
tales subditi quasi serui. ita q[ui] nihil h[ab]ent p[ro]p[ri]u[m]
um. sed ip[s]m vsuariu[m] h[ab]ent quasi p[ro] p[ro]culio. ita
q[ui] d[omi]ni ad libitu[m] possit reuocare. **Silr** alij qui
vsurpant ip[s]m tenent eis: n[on] d[omi]ni

Quid de plat[us] qui p[ro] eo q[ui] aliquid impen-
derunt legato vel alijs maiorib[us] exigu[n]t plus
q[ui] expenderu[n]t a subdit[is]. **R.** q[ui] tenent extor[re]
restituere. z. tantu[m] de suo paup[er]ibus erogare
si superior cui querela de hoc sit fuerit negli-
gens canonice subiaceat v[er]it[ati]. c. quia pler[um]q[ue]
q[ui] de immu. ec.

Quid de deputatis ad tallias diuidendas
qui vnu[m] magis grauaf z. alteru[m] magis alleui-
ant. **R.** tenent ad restit[ut]io[n]em aggranato in q[ui]n-
tum plus aggranaueru[n]t. vide s. **Restitutio.** i.
in ver. ledens. §. iij.

Utr[um] occultantes bona sua ne tallient s[ed] su

Tempus

no facultates teneant? **R.** q. si tallia est iusta te-
nent illis q. ppter h fuerunt magis guati. **S.**
do nullus fuit ppter h magis grauatus sed dñs
mun? habuit sic tenentur ipi dño: nisi forte ali
qn fuissent iuste ab eo grauati. q. possent cō/
pensare. **S.** do tallia est iniusta nō tenentur
q. pnt occultare licite. **I.** de die qñ tallia est in
determinata. puta deputant aliq. vt exigat qñ
tū pnt fm facultates subditoz: nō tenent se p
palare: nec si lē tenent restituere exatores q. a/
liqs alienat. licet peccet mortalr. ar. c. i. xxiij.
q. i. q. ex h nullus grauatur nisi esset necesse se/
pi? reuertere. q. tūc tenerent ad restōem aggra/
uatoz exatores q. ptra psciam aliqs allauia/
uerūt. **2.** cor. **Donal.** ti. resti.

6 **Q.** Utrū possit alicui pcedi immunitas tallia/
rur? **R.** Pa. in. c. puenit. de immu. ec. q. apñci/
pe 7 ex pprio motu sic. h. ad pces non nisi po/
nat in pñlegio clausula nō obstare. l. fi. **C.** si
ptra ius vlpū. vti. q. cū sit ptra publicā vili/
tatem optet fiat mēto de ea. vt no. **B.** in. l.
vacuatis. **C.** de decurio. 7 in. d. l. fi. et facit. c. ex
pte. de capel. mona. **A.** b inferioribz aut alijs p
pcedi. sed cōitas nō d. grauati h. minuet. pu/
ta. si dabant centū. 7 vn? eximit q. dabat xcc:
nō pstabat cōitas. nisi. xc. aliter in pñdiciū
cōitatis pcedere nō p. **S.** imiliter pñfati in/
feriores 7 cōitates pnt pcedere nō suis subdit
imūnitatē hanc. licz nō habeāt iura impoij vt
veniāt ad habitandū in eoz terris. sic: fit q.
tidie medicis doctoribz 7 hmoi. h. nō iaz sub/
ditis. nisi in pñdiciū solū pcedentis.

7 **Q.** Quid ergo de militibz: cōitantibz: dñis: 7 hu/
iurfinō: q. qñdie tallias imponūt ad libitū su/
um: nūc plus: nūc min? exigētes? **R.** fm **Do.**
q. fures sunt 7 latrones. nec h. locū pñctudo
vbi cū violentia est introducta.

8 **Q.** Quid de imponētibz tallias sup rebz ecclie
7 psonaz ecclasticaz? **R.** q. tenent restituere:
nisi in casibz pcessis. de q. b. s. **Immunital.** s.
xxxvi. cū septem. s. se.

9 **Q.** Utrum p statutū posset fieri vt licite aliqd
certū daret dño: **R.** q. sic. fm **Do.** si fiat de cō/
sensu ipoz subditoz: multo magis excusantur
dñi si a pñcipio de tali tallia pueniunt libere
nō ex violentia.

10 **Q.** Utrū excusent dñi qui talē pñctudinez in/
uenerūt. q. capiūt a subditis de mobilibz bo/
nis ipoz quantū volūt. 7 qñ volūt? **R.** **Rod.**
q. si certum est q. ab initio sit tale onus impo/
sitū sine fraude 7 malicia: sic pnt tolerari. **S.**
vero nō est certū aut credatv. erisimiliter q. nō
sit ab initio legitime ipositū: sic tenēt restituere

re. **I.** n dubio tñ ex quo ab ecclia tolerant non
esset eis absolutio den eganda simpliciter. sed
cū dubitatione pstanda.

Q. **S.** **Intum** est dictio taxa
tua solū respe/
ctu eozū quibus annectit 7 excludens 7 tacite negans respectu a/
liozū. verbi grā. ius eligendi spectat ad cano/
nicos tñ. ly tñ respectu canonicozū ponit. res/
pectu aliozū negat. vt tex. in. c. cum ecclia. de
causa pos. 7 pprie.

Q. **Emperantia**
vide sobrietas.

Q. **Emerere** facit qui scienter
actuz sibi a iure
prohibitū sub colore fraudulēto
facit. c. p. venerabilē. in pbo vide
bat qui si. sintle. 7 p. **Pau.** in. de. i. de sepul. et
ar. optimum in. c. auaricie. de elec. li. vi. **No.**
Se. ibidem qd no. bene p dispositionibus pe/
nalibus.

Q. **Emeritas** est auda
cia i ma
lū. l. i. ubemus. **C.** de sacrosanc. ec.
no. **Car.** de sum. tri. cle. i.

Q. **Empus** anni qñ req/
ratur cōpletū
vel sufficiat inceptū? **R.** **P.** an. an.
c. ad nostraz. de regula. q. in du/
bio iuris tenendū est q. in dignitatibz fauor
considerat. **E.** ideo annus inceptus habetur
pro cōpleto. 7 ita tenet glo. in. d. c. sed fallit in
epatu. vbi est speciale q. sit cōpletus. **I.** n regu
le obseruatione vbi ē grauitas 7 labor. 7 sic odi
um. ideo cōplet? exigūt. ar. c. q. in insulis. de re
gula. 7 sic intelligūt. xx. q. i. si in qñlibet. 7 in. c. si
gnificatū. de regula. **R.** regulariter do d. z cō/
pletus. nisi aliud iure caueat. vt no. **Arch.** in
c. si annū quartūdecimū. de iudi. li. vi. de quo
vide s. **E.** tas. p totū. **D.** ora est. xxiij. pars di/
ci. **P.** unctus est quarta pars hore. **N.** omen
tū est de cima ps puncti fm **Jo.** an. in. ca. i. de
cā pos. 7 sic. xl. momēti hora pstat.

Q. **Erguerfator**
est q. in totum a lite recedit. ij. q.
iiij. s. notandū. 7 vide s. **accusa**
tus. s. vij. **Q.** d. nō pōt tergiversatione celari
d. notoriū. in. c. t. u. a. de coh. a. cle. 7 mulie.

Temptare proprie ex
sumere d' eo q' temptat fm Tho.
scda scde. q. xcy.

1 Quod temptat q's deū? R. duobus modis. scilicet
bis et factis. verbis qm deo in orōne colloquit
et petit ea intentione vt exploret dei sciam aut
prātem seu voluntatē: unde experimentum su
mat. Factis dō temptat deū qm p ea q' facit in
tendit experimentū sumere diuine prātis sapiēti
pietatis. sz qm interpretatiue deū temptat: q' si
nō intendat experimentū sumere de deo: aliquid
tū petit vel facit ad nihil aliud nisi ad pban
dū deū. Qd' vez est qm sine necessitate vl' vtili
tate hoc facit. q' in necessitate vl' pro vtilitate
qm q's se cōmittit deo in suis orōnibus: aut facti
nō est temptare deū. sicut. ij. Paral. xx. Cū ig
noram' qd' agere debeam' ad te sunt oculi nri.
Et iō dicit glo. Matth. iij. Deū temptat q'
hns qd' faciat sinerōe cōmittit se piculo expe
riens vtrū literari possit a deo.

2 Quid temptare deū sit pctm? R. q' sic. q' p
supponit ignorantia d' dubiū de diuina perfe
ctione. Nullus em' psumit temptare eū de cu
ius excellentia est cert'. et cū temptare isto mō
priet ad dei irreuerentiā opponit directe religi
oni. Et sic est graue pctm. min' tū q' supstis
tio. q' temptas prestat tū dubitationē verbo
vel facto. sed supstitiosus prestat errorē facto
vt p'tz s. Supstitio. s. i. Si dō expunentuz
q's sumat de p'ncipibz ad dei pfectionē soluz.
vt alijs demonst'z. h' nō est tēptare deū. si sub
est necessitas iusta vl' pia vtilitas: et alia q' ad
h' currere debent. sicut apli petierūt in nomie
xpi facere signa. Actu. iij. vt infidelibz inno
tesceret v'us xpi. Itē no. q' dupliciter quis pe
tit signū a deo. Primo explorādo dei potestā
tem. aut dicti ei' veritatē. et h' est tēptare deū.
Secdo vt instruat qd' sit circa aliqd' factū pla
cū deo. et h' nō p'inet ad dei temptationē: qm
tale quid p' sacra scripturā nō est reuelatū: aut
p' sanctos seu p' eccliam.

Testamentum

est voluntatis nostre iusta senten
tia de eo q' quis vult post mortē
fieri cū heredis institutiōe. vt habet in l. i. iun
cta glo. ff. de test. vñ bene dicit iusta snia. q' si
est iniusta. puta vult exheredare filius sine cā
nō est seruāda. xij. q. ij. si q's. Aut si precipiat
corp' suū iactari in mare. ff. de p'di. in sti. l. qdā
suo testō. vl' p'tra bonos mores aut pietatē aut

verecundia. l. d' ditiōes. ff. de p'di. in sti. et l. fili
us. ibidē. Itē oportet q' instituat heres. q' si
ne ei' institutiōe nō erit testm. vt in sti. de leg.
s. ante heredis. Et sic differt a codicillo. q' p
codicillū nō pōt dari hereditas vl' adimi. in
sti. de codicil. s. codicill'

1 Quis p't facere testm? R. q' q'cūq' nō phibe
tur. Et q' phibent? R. q' xij. genera psonaruz
Primo furiosus seu mēte cap' qui nō h'z lu
cida interualla. c. fi. de testa. l. furiosus. C. q' te
sta. fa. n. po. Secdo surd' et mut' a natiuitate.
sec' a casu. et scit scribere. l. discret'. C. q' test. fa.
nō po. Tercio nō valens articulare loq'. ita vt
nō possit exp'mere nomē heredis nec scribere.
l. iustem'. C. eo. ti. Quarto impubes. in sti. q'bz
nō ē p. fa. testa. s. p'reea. Quito filiusfamilias
nisi de castreū peculio vl' q' si. vt i. c. l. de sepul.
li. vi. et l. pe. C. q' testa. fa. non pos. qd' limita vt
s. religio. s. lvi. Sexto p'dig' cui ē interdicta
a iudice bonoz administratio. l. is cui. ff. co. ti.
sz testm an factū valebit. vt ibi. Septio dā
nat' ad mortē naturalē vl' ciuile vt sunt depoz
tati. etiā si fugiūt de māu iudicū. vt. ff. co. ti. l.
ei'. et qd' ibi no. et l. qui vltimo supplicio. et ibi
Bar. ff. de p'nis. Sec' si ē dānat' ad penaz
inferiorē. Octauo manifest' vsurari' nisi p' fter
pus cautionē fm formā. c. q'sq'. de vsu. lib. vi.
Nono excoicat' fm aliq'z opi. quā sequit' glo
sa in. c. decernim'. de sen. ex. li. vi. sz errantuz
cōiter tenet. Decimo fu'. xij. q. ij. illud. et l. si
lius. et ff. eo. ti. Undecio q'libet religiosus q' p
fuit tria vota subalia. vt in. c. ij. de testa. xij. q.
ij. nō dicat'. Sec' de alijs: vt sunt heremite: et
hmōi. xij. q. vl. s. ecce paul'. Duodecimo he
retic'. q' oia bona sua sunt p'scicata ipo iure. c.
cū h'z leges. de here. li. vi. Tercio decimo dubi
us de statu suo. s. an sit i eo statu in quo testari
possit vl' ne. l. de statu. ff. eo. ti. Exēplū cap' a
larronibz dubitat an sit fu' vl' liber. vt in. l. i. i
pn. ff. de le. iij. Quatro decio obsides. intellige
de ill' xpianis apud infideles dat'. aut de illis
q' erāt captiui ppli romani. non aut de obsidi
bus q' dant' ab vna ciuitate ad aliā. vt legit' et
no. in. l. obsides. ff. eo. ti. Quito decio dānat'
ob carnē famosuz seu libellū i iniuriā alteri'.
q' etiā infamis efficit. vt i. l. is cui. s. si q's ob
carmen. ff. eo. ti. Bar. tū ibidē et cōiter tenet q'
ex alia cā ifames nō phibent testari. Sexto de
cimo re' criminis lese maiestati. l. q'sq's. C. ad. l.
iul. ma. vi. q. i. s. vez. Decio septio q' est apud
hostes captiu'. l. ei'. ff. eo. ti. Intellige istud d'
hostibz romāi impij. Decio octauo vtroq' ca
rens lumie. Dodie tū testat' dūmō seruet qd'

Testamentum

no. in. l. hac p̄sultissima. **C.** q̄ te. fa. pos. q̄ sunt ista. **P**rio q̄ testes sint vocati ad h̄ vna cū ta-
bellione. **S**cdo q̄ noia heredū exp̄manē ita t̄
taliter q̄ rōne nois non possit oriri dubitatio.
Tercio q̄ palā exp̄mar volūtatē suā tam circa
heredes q̄ circa legata corā testibz t̄ tabellioe
Quarto q̄ testes subscribāt enā tabellio vno
t̄ eodē tpe t̄ loco. **Q**uinto q̄ vbi nō pōt habe-
ri tabellio habeat loco tabellionis octau⁹ testē
l̄raz perit⁹ q̄ se subscribat. **F**allit h̄ fm **Bal.** ibi
dem nisi testetur inter liberos. q̄ tūc sufficiūt
duo testes. **D**oc idē seruandū est in codicil-
lis cecoz. vt in. d. l. hac cōsultissima. **D**ecimo
nono q̄ cardinales infecut⁹ est hostiliter. vlt̄ p̄
cussit: aut cepit: vlt̄ locius fuerit: aut fieri mā-
dauit: aut p̄siliū vel auxiliū dederit: vlt̄ fauo-
rem vlt̄ ratū habuit: nec etiā talis ex testō alio-
rū aliquid cape p̄r: nec ex successione. c. felicitis.
de penis li. vi.

2 **U**trū p̄fati q̄ testm̄ nō pnt̄ facere possint di-
sponere in pias causas? **R.** q̄ nō p̄mi nec q̄rti
simpliciter nec q̄nti nisi de peculio castreſi vel
quasi fm **Bal.** in. l. i. **C.** de sacroſa. ec. t̄ no. i. d.
c. licet. nec sexti. nec septimi nec octauī simplr.
fm **Bar.** t̄ idē dicit de q̄libet decedere in mor-
tali. **S**ed **Bal.** in h̄ vltimo tenet p̄trariū t̄ be-
ne. q̄ ecclia recipit oblationes publicoz p̄toz
nisi vbi specialiter phibet. vt patz in glo. in. c.
oblationes. xc. di. **E**rgo fortius elemosynas
nec. x. nec. xi. nec. xij. nec. xvi. nec. xvij. **A**lij au-
tē sic etiā si loq̄ nō pnt̄ dū signis annuat. **U**n-
ponit **Bal.** in. l. i. **C.** de sacroſan. ec. exemplum
de quodā aduocato. q̄ nō valens loq̄ interro-
gat⁹ si volebat q̄ tot darent p̄ aia sua pauperi-
bus ap̄ret libz in signū ip̄e aperuit. q̄ valet
affirmat.

3 **T**estamētoz q̄e sunt species? **R.** due. vna di-
citur testm̄ nūcupatiū t̄ sine scriptis. t̄ illud
in q̄ testatoris t̄ heredis legatarioz nomia et
oia que in eo p̄tinent corā testibz nūcupantē
id ē manifestant. t̄ d̄ sine scriptis. i. subscrip-
tione testm̄ t̄ alijs solēnitatibz q̄ requiruntur ī
testō in scriptis facto. de q̄ in. l. hac p̄sultissima
C. de testamētis. **E**t etiā q̄ sine omī scriptu-
ra inde facta pōt quis testari nūcupatiue. dū
modo corā testibz t̄ p̄ditione legitimis nūcu-
pet heredē t̄ suā explicet voluntatē. insti. de te-
sta. §. fi. **I**ō si quis nō habet notariū: aduoc⁹
legitimū numerū testm̄. t̄ explicet nomē here-
dis t̄ alias institutiōes t̄ legata t̄ roget eos vt
sint testes t̄ valebit. **A**liud d̄ testm̄ in scriptis
t̄ illud pōt facere quis q̄ nō vult q̄ testes vlt̄
aliquis sciat suā d̄spositionē. **U**n̄ requirit mul-

ta de substātia. vt in. l. i. iulien⁹. **C.** de test. t̄. d.
l. hac p̄sultissima. **N**isi quis sit bene doct⁹ fa-
ciliter errabit in ip̄o p̄dendo. **I**deo habeat ali-
quē doctore p̄silio qui vult eū facere. **D**e q̄
q̄ nō est in vlt̄ om̄ito vt dixi. **A**duerte etiā
q̄ quis p̄t relinquere. sic dicendo coram nota-
rio t̄ testibz. **V**olo q̄ heres me⁹ faciat in oibz
t̄ p̄ omīa prout p̄tinet in quadaꝝ mea cedula
scripta manu mea q̄ est apud talē religiosū: t̄
valebit fm **Alex.** de imo. in. l. stipulationū. §.
illud. ff. de ver. obli. t̄ **Bar.** in. l. si ita scripsero.
ff. de p̄di. t̄ demon. t̄ **Pauluz** de castro. in. d.
§. illud. t̄ **Bal.** in. l. captatorias. in. q. v. **C.** d̄
testa. mili. **I**ō. de imola. in. l. illa institutio. ff.
de here. insti. t̄ in. c. cū tibi. de testa. **R**ō. q̄ licz
in testamēto nūcupatiuo debeāt palā nuncu-
pari que sūt. vt a testibz exaudiantur. l. here-
des palā in p̄n. ff. de testa. t̄ in. l. iubemus. **C.**
eo. q̄ paria sunt implicite t̄ explicite exp̄ime-
re. d̄ico. §. illud. t̄. d. l. si ita scripsero. **I**do va-
let. **S**ed videat q̄ sic vult q̄ taliter l̄ra sua co-
gnoscatur. vt nō sit dubiū de ea. q̄ aliter esset
periculosum.

4 **Q**uot testes req̄runt in testamēto? **R.** q̄ se-
ptē legitimi. t̄ q̄ sunt rogati. **V**nde si testamen-
tū sine scriptis habeat min⁹ q̄. vij. vlt̄ si sūt. vij.
nō t̄n rogati nō valet. l. heredes palā. §. p̄. ff.
de testa. **F**allit h̄ in testō cecū. vbi sūt necessarij
octo. **I**n testamēto rustici i rure facti vbi plu-
res nō pnt̄ inueniri sufficiūt. v. **I**n testō facto
inter liberos sūt sufficiūt duo fm **Bal.** l. i. hac
p̄sultissima. **C.** q̄ testa. fa. pos. **I**n testō facto in
p̄ntia impatoris p̄cibz sibi p̄directis vt audiat
sufficiūt vn⁹. **A**n aut̄ notari⁹ cōputet p̄ vno d̄i-
cendū q̄ sic. §. cauti⁹ est q̄ pur sūt. vij. sine eo.
Instit. de testa. §. fi. de p̄ba. q̄m. t̄ in. d. l. hac
p̄sultissima. t̄. l. oim. **C.** de testa. **I**n testō mili-
tis in exercitu sufficiūt duo testes. t̄ in bello p̄-
ut voluit. l. milites. **C.** de mili. testō.

5 **S**ed nunquid in foro an ime valeat testa-
mentū factū coram duobz testibus soluz? **R.**
Panoz. in. c. cū esses. de testa. tenet q̄ sic. in d̄is
positis ad pias causas. t̄ in hoc cōiter concor-
doc. **I**n alijs ad nō pias causas **P**a. tenet q̄
vlt̄ra duos testes requirit p̄ntia sacerdos pa-
rochialis: vel loco ei⁹ duo aliq̄ testes. aliter nō
valeat. **Q**uidam tenent indistincte: q̄ vale-
at corā duobz. **S**ed ego dico q̄ si non subest
suspicio fraudis valeat. q̄ cessat rō legis. si ve-
ro sit suspicio fraudis: dico req̄ri solēnitatē in-
ris cūlis. t̄ ad. c. cū esses. t̄. c. relatū. el. i. eo. ti.
dico q̄ habēt locū in terris ecclie. vt p̄t̄ ex eoz
subscriptiōe.

- 6 **S**ed qui nō pnt esse testes in testamēto? **R.** q omēs qui p testibz reprobant a iure. vt. j. de testibz. Item in testamēto specialiter nō pōt esse mulier. ff. de testa. l. qui testamēto. §. mlt. Item heremofrodite in quo pualet muliebria. l. qritur. ff. de sta. homi. Item ille cui hoc est interdicitum p statutu vel a iudice. Item seruus. Item omis q habet in pte herede sicur pater. au. filies. pbantur hec insti. de te. §. testes. z. §. se queri. Item q nō est testamēti capax. sic spurius testatoris. hereticus. dānatus ad metal. lū. z. filies. Item q leges improbos z testatibiles iubent esse. vt sunt de crimine famoso dānati z muliebria passi. ff. de testi. l. ob carmen. Item legatari nō pōt esse nisi quo ad questione uerente inter herede z extraneuz. insti. de testa. §. legatari. sed quo ad factu suu inter se z herede nō potest.
- 7 **E**x qbz causis testamētū dī nullū? **R.** q loquedo de testō nūcupatiuo z sine scriptis ex qte tuor. Primo si testator nō erat habil ad testm. Secūdo si instituit herede nō capace vñ nullū instituit herede. Tercio si pterijtā natū quez instituere vñ exheredare debuit. Quarto si nō sit legitimus numerus testiu legitioz z rogatoz.
- 8 **Q**uādo testamētū tenet? s. nō irritat z rumpitur? **R.** q ex septem causis. Primo qñ testator nō puidit de posthumo. q post testm ēnatus. si tñ idem posthumus moreret ante mortem testator testamētū nō rumpit q ad effectum. idēz dic de quasi posthumo. vt est arrogatus. vt ille qui tpe testamēti nō erat su. s. tpe mortis sic. Item qñ cām exheredatiois improbat heres suus: z p sniam rescindit. Item si testator pariat caput diminutionē nisi iteruz fiat cuius romanus vel sui iuris. Item p sedm testamentū reuocatoriū pmi. Item si heres non ad iure hereditate: vñ ante aditā decessit. vñ conditio sub q instituit fuit defecta: z filia. de qbz insti. qbz modis testa. insir. p totū.
- 9 **U**trum legata facta in testamēto nullo vel irritando debeant? **R.** q si testm est nullū ex pteritione iam natū. vel rumpitur ex pteritione posthumorū: vel qñ posthumorū: vel rescinditur p sniam pposita qrela de inofficioso: vel contra tabulas. sic legata debent. licet institutio nō teneat. C. de libris pteritis: autē. ex cā. Si mulier dic si testm rumpit ex falsa cā. vt puta A. instituit B. z substituit eidē. B. C. moritur. B. Testator. A. facit aliud testm dicens. q heredes hñe volui: z hñe nō possum. tu. D. esto heres. licet. A. Crūpat qñtū ad instituti onē m legata debent. Si nō testm sit nullū.

puta qz instituit herede nō capace vñ nullū. qz nō fuerūt testes debiti. tñ an debeant legata est dīa inter doc. z dic vt s. Heres. §. v.

10 **Q**uid si testm sit cū clausula in fine. q si nō valet iure testamēti: valeat iure codicilloz saltem vel iure cuiuscūqz alteri vltime voluntatis valere voluit z tenere? **R.** q si testm pariat defectū vel iuris repugnantia in his q sunt de substantia ei. nihil facit hec clausula: nisi testetur inter liberos. fm cōem opi. Si vero pariat defectū solēnitatis debite pmissis: sic valet iure codicilloz. C. de codicillis. l. si. dūmodo solēnitās sufficiens codicillo sit appposita. s. qñqz testes: licet nō rogati: sic legata in eo relicta debent. insti. de codicil. in pñ. Et institutio q in eo erat scripta licet directa videat. tñ in casum fideicommissi ouertit. l. secūola. ff. ad treb. z nō ab intestato venientes accipiūt hereditate. z qñ rogati videant restituere tenent instituto p fideicommissum. ar. C. de fideicommissis. l. cā quā frater tuus.

11 **U**trum vltimūz testm semp valeat? **R.** fm glo. in c. licet. de consti. li. vi. q sic. allegat. c. vltima voluntas. xij. q. ij. ff. de le. l. si mihi. etiam si de primo nō faciat mentionē fallit i duobus casibz. Primo in testamento facto inter liberos. C. de test. autē. hoc inter liberos. Secūdo cū ipse testator sibi legem in dixit. vide licet si fecero aliud testamentū nō valeat: nisi de alio fecero mentionē. tñ oportet faciat mentionem: aliter nō valeret vltimū. ff. de le. ij. l. si quis. Item si sedm testamētū sit sub additio ne q est de pterito vñ pñti. puta. instituo heredem ticiuz: si sempromus est vel fuit pñt. tñ si conditio fuit vel est vera rumpit pñtū. Si vero nō est vera nō rumpit. Si nō testm sit sub additione futura. tñ si additio est possibilis etiā si nō adueniat rumpit pñtū testm. Si si additio sit impossibilis habetur p nō adiecta z rumpit pñtū testm. vt habes in l. cū in secundo testō. ff. de iniusto. ru. te.

12 **Q**ue pena non implentis voluntatem defuncti? **R.** q aut est heres extraneus. z sic perdit totam hereditatem. de vtro. c. licet. xi. q. i. filuester. de testa. c. si heredes. Si nō heres ē filius. tñ si hereditas est diuisibilis amittet soluz reseruata sibi legitima. C. de fideicommissis. autē. hoc amplius. Si autē est indiuisibilis. puta qz ducat. regnū z hñmōi. sic totā pder. d. c. licet. in fi. Item intelligo in dispositio in testō que ipso iure habent auctoritatem. vt sunt legata z substitutioes z hñmōi. In alijs autē necessario heres suare nō tenet. vt si pcpiat filijs q stēt filij

Testamentum

vsq; ad tale temp⁹. vel q⁹ nubat tali: vl' nō nubat tali: z hmoi. **S**ed si testator vult in hmoi heredē obligare efficaciter adiciat penaz heredem dānando in legato pstando causa pene. puta. petre heres meus dato. c. ticio. si tale quid nō feceris zc. q⁹ sic tenebit tale legatuz. dūmodo qd⁹ precipitur nō sit impossibile. vel turpe. vel contra leges. **I**nstit. de lega. §. pene quozq⁹.

13 **Q**uius expensis seruus fugitiu⁹ legatus sit qrendus? **R.** Pa. in. c. indicante. de testa. glo. in. l. cū seruus. ff. de le. i. distinguit q⁹tuor tpa. **P**rimū testamētū. z si tunc erat in fuga. sic expensis heredis. intellige si longe absens erat. sic z de alia re legata dicim⁹. vt in. l. cum res. ff. de le. i. secus si prope. **S**cđm tps post testamentū z ante mortē testatoris. z si tūc fugit expensis legatarij. **T**erciū post mortē testatoris z ante aditaz hereditatē. z si tūc fugit culpa heredis. sic tenet ad extimationē heres. si sine culpa nō tenet: nisi pueniat ad ei⁹ manus **E**t idem dic in. iij. tpe. §. post aditaz hereditatē. **R**ō. q⁹ si cut heres liberaf interitu rei relicte. i. tellige qñ res debet in specie nō in genere vl' in quantitate. l. q⁹ temibi. ff. si cer. pe. sic z in fuga seru sine sua culpa liberaf **S**ed in pmo casu videtur testator sic voluisse.

14 **D**e detractiōe falcidie trebellianice z legitime. vide s. **L**egitima. z sic diuide hereditatē in. xij. vncias. z q⁹ debet hīc legitimaz accipiet quattuor vncias pmo. **S**i postea debet restituere alteri hereditatē detracta quartā prez. l. duas vncias. z sic medietatē restituet: vl' qñtā falcidiā. z quō cessat vide s. **L**egitima.

15 **U**trum institue⁹ heres in certa re possit detrabere trebellianicā? **R.** q⁹ nō. sed solū heres vniuersalis. ita consuluūt **B**ald. p. l. primaz. ff. ad. l. fal. z recitat **Pa.** in. c. raynutius. de testa. z intelligit heredem vniuersalē: nō solum qui instituit in solidū. s; etiā ille qui instituit in certa quota hereditatis. sicut videm⁹ de falcidia que detrabi pōt p heredē pstitutū in dimidia portione hereditatis. vt pbat in. c. raynaldus. extra codē.

16 **D**e executoribz testamētōz. vide **E**xecutor
17 **I**n quo differt testamentū a codicillo? **R.** q⁹ in octo. **P**rimo. qz in codicillis nō potest fieri recta institutio. sed tm fideicommissaria. scē in testamēto. **S**cđo q⁹ p codicillū nō admittitur hereditas heredi instituto p testamētuz nisi in vno casu. qñ in codicillo dicit heredes institutū non mereri voluntatē suam. qz tunc tanq; indigno aufert hereditas. siue sit solus

heres. siue sit vn⁹ de pluribz. **I**dez dico de obzibus. si sic dicat omēs nō mereri. l. diui seuer⁹ z **A**ntoni⁹. ff. de addi. lega. **I**n reliquis vero fideicommissis vel legatis in testamēto bene potest p codicillū adimere. in sti. de adop. lega. p totū. **T**ercio q⁹ exheredatio nō potest fieri per codicillū. in sti. de codicil. §. codicil. **Q**uarto heredi pure pstituto in testamēto nō pōt pdiatio adici in codicillo: q⁹ ob sit sibi. instituta d codicillis. §. z directo. **Q**uinto qz heredi instituto in testamēto nō pōt fieri substitutio directa in codicillo. licet facta trahat ad fideicommissaria. qz videt testator rogare institutum: vt hereditatē restituat illi quē i codicillo substituit ei. l. scenola. ff. ad. treb. **S**exto qz in codicillo sufficiūt qñq; testes: etiā nō rogati. **C.** de codicil. l. vl. fallit hoc in codicillo ceci. de quo s. §. i. sed in testamēto. vij. rogati. z in codicillo testis nō pōt esse mulier. s; nō in testamento. l. q⁹ testamēto. §. mulier in testamēto. ff. de te. **S**eptimo qz pōt qd⁹ recedere pluribz codicillis relictis validis: nisi sibi ptradican⁹. ff. de iure codi. l. diui seuerus. sed nō pluribz testamētis. **O**ctauo. qz si qd⁹ duz esset filiūssa/ mulias fideicommissum in codicillis reliquerit z postea paterfamilias decesserit eadē volūta/ te durante valebūt codicilli. **D**oc autē esse nō poterit in testamēto. ff. de le. iij. l. i. §. si filiūssa. **E**x quibz ptez q⁹ codicillus est quedaz sine institutione dispositio vltimē volūtatē. quia si cut testamentū. ita codicillus morte pfirmat. **C.** de cadu. tol. l. vnica.

18 **U**trū heredis institutio possit cōmitti alterius volūtatē expsse? **R.** q⁹ nō. imo oportet q⁹ ore ppro nomē heredis exprimat. vel p propria scripturā. l. hac pultissima. z. l. iubemus **C.** eo. imo tenuit **Jo.** an. in addi. ad **S**pe. co. ti. post **Albertū** papiensem. **D.** si qd⁹ ad interrogationē alterius. puta dicētis: vis talem instituire heredē. **R**ūdeo sic nō valere testamētū. qñis glo. in. d. l. iubemus. teneat ptriū. tenet tm in. c. cū tibi. co. ti. q⁹ d⁹ eqtate canonica valeret. **L**imitant h⁹ distinguendo. **B**ar. **I**n no. z **H**ost. in. c. cū tibi. co. ti. q⁹ aut cōmittit in volūtatē heredis. s. an voluerit esse heres vl' ne. z sic valet. l. verba hec. ff. de pdi. in sti. **A**ut cōmittit in volūtatē alteri⁹ ab herede expsse. vt puta. instituo heredē quē ticius voluerit. z sic nō valet. ff. de here. in sti. l. si qd⁹ sempzonū. z. l. captatorias. **S**i tm qd⁹ ita diceret. cōmitto oia bona mea arbitrio ticij vel dispositioni ticij: valet. z ticius tenetur distribuere i pias causas. **I**n quibz habetur regulaz iur⁹ huani

gentiū et diuini: que est q̄ p̄ oībus dispensetur in religionē diuināz vt p̄cta elemosynis redi- mant. et sic dispensando non p̄t velle aliud q̄z volūtas testatoris. Sed si dispensaret in p̄phānis. cū nullā habeat regulā possz alio mō dispensare q̄z sit volūtas testatoris. et h̄ sequit̄ Bar. in. l. i. C. de sacrosan. ec. et Pa. in. d. c. cū tibi.

19 **Q**uid si tacite institutio heredis cōmittat alteri dispositiōi? R. q̄ valet. l. ille institutio nes. ff. de here. insti. et l. nō nūq̄. ff. de p̄di. et de mon. et eodē mō legatū tacite p̄ cōmitti volū tati alteri. ff. de le. ij. l. i. sed nō exp̄sse. ff. de le. i. l. captratorie. et dicitur tacite alteri volū tati cōmit- tere sic. Instituo te heredē. vel lego h̄ tibi si tū eius capitoliū ascēderit. exp̄sse sō q̄n dicit. In stituo illū heredē quē ticius voluerit. v̄l lego tale q̄d cui semp̄onio placuerit.

20 **U**trū institutio possit fieri incerte p̄sone: vt puta. Instituo heredes meos paupes christi? R. glo. in. d. c. cū tibi. q̄ sic. et fm̄ Bar. in. l. ca- ptatorie. C. de testa. mili. etiā si adderet. eligē dos p̄ priorē talē et h̄mōi. et dicit q̄. d. l. loquit̄ q̄n ius institutiōis p̄fert in voluntatē alteri? Sed nō q̄n electio p̄sone solū. vt in casu n̄ro et ideo nō est p̄traria.

21 **U**trū institutio heredis possit fieri sub p̄di- tione? R. q̄ sic. dūmō nō instituat ad tps cer- tū. vt puta vsq̄ ad pasca: v̄l ad tres annos. q̄z nō valet talis p̄ditio et viciat. nō tñ viciat. vt insti. de here. instituen. §. heres. sed ad incertū p̄t. vt puta donec vixerit. vel talem instituo postq̄ absolut⁹ fuerit ab exēcōicatiōe. ff. de he- re. instituen. l. in tps. Fallit in milite q̄ p̄t in stituere etiā ad tps certū. l. miles ita. ff. de mi- li. testa. Dic aduerte q̄ instituit⁹ heres ad di- em certū alio heredē nō dato semp̄ erit heres. vt in. l. hereditas ex die. ff. de here. insti. Et idem dic q̄n instituit ad diē incertū. q̄z nemo p̄ parte p̄t decedere testat⁹. et p̄ pte intestat⁹ l. ius nostrū. ff. de re. iu. Doc tenet Jo. d. imo. et Bald. et Ange. in. d. l. hereditas. Jo si quis institueret heres donec vixerit: alio non dato heredē erit perpetu⁹. Doc firmat Bal. et Sa- lice. in. l. extraneū. C. de here. insti. et Pau. de ca. in. l. certū. C. de testa. mili. et licet Bar. in. d. l. hereditas. teneat q̄ si testator apte volue- rit vt nō esset heres nisi in vita. vel vsq̄ ad ta- lem diē q̄ nō erit p̄petuus. tñ cōiter docto. te- nent p̄tra cū. vt Dy. in. l. si q̄s ita heres insti- tuatur exēpto fundo. ff. de here. insti. Bal. et Ange. in. d. l. hereditas. et est veri⁹. q̄z testator non p̄t ius accrescendi p̄hibere: nec respectu

rei: nec respectu tps. q̄ causa testat⁹ trahit ad se causaz intestati. q̄z dignior. d. l. hereditas. acit. l. si miles vñū ex fundo. ff. de testa. milit. et pbat in. d. l. si quis. In legatis tñ bene p̄t p̄hibere ius accrescendi. et ita loquit̄. l. dñs. ff. de vsufrū. Sec⁹ in hereditatibz. vt in. d. l. si q̄s. vbi instituit⁹ exēpto in fundo detracta menti- one de fundo habebit totā hereditatē. Nā te- stator nō p̄t facere q̄ iura n̄ valeāt in suo testa- mento. vt in autē. vt cū. de appel. cogno. §. ce- terū. Posset tñ dici q̄ in p̄scia op̄i. Bar. est ve- ra in eo qui erat simplex. et hec ignorabat Se- cus in eo q̄ hanc dispositionē iuris sciebat. q̄z videt voluisse q̄d ius volebat. Itē dic q̄ p̄t institui sub p̄ditione. dūmodo p̄ditio sit pos- sibilis et honesta: exēpto filio q̄ nō p̄t insti- tui sub omī p̄ditione. sed sub illa q̄ est in pote- state instituentis. vt in. l. sius q̄z. in p̄n. ff. de here. insti. Nam nō potest fili⁹ grauari in de- bito honorū subsidio. C. de inoffi. testa. l. qm̄ i- prioribus.

22 **U**trū possit fieri institutio heredis in certa pte? R. q̄ sic. sed si ali⁹ instituit heres i vnuer- so: erit talis poti⁹ legatari⁹ q̄z heres. l. quotiēs C. de here. insti. §. heres. p̄nt tñ plures insti- tui equis portionibz. in sti. de here. insti. §. si plures instituant: et p capita. et partim p stir- pes. vt in. d. §. si plures. Nota hic q̄ instituit pluribz heredibz distributio fideicōmissorūz in casu in q̄ accrescit heredibz nō fiet h̄z distri- butiōne reruz in quas erant instituti. sed fm̄ partē institutorū equaliter: nisi volūtas defun- cti manifeste p̄tradicat. vt. l. quotiēs. §. si duo. ff. de here. insti. et l. nūq̄. et l. quotiens. ff. ad trebel.

23 **Q**uot modis fit institutio heredis? R. du- obus modis. l. directe et oblique. Directa in- stitutio non p̄t fieri nisi in testamēto. et est q̄n s̄bis rectis siue obliq̄s recto iure instituit he- res ad quē vlt testator hereditatē suā. siue illd in q̄ instituit puenire: et illud cape nullo me- diante. Obliqua vero institutio siue fideicō- missaria hereditas relinqui p̄t testamento et codicillo. et fit cū rogat in codicillo heres insti- tutus in testamēto. v̄l heres ab intestato veni- ens vt hereditatē restituat alteri. Is em̄ cui re- stituit hereditas erit heres p̄ fideicōmissum. Insti. de codicil. §. p̄. et de fideicō. here. §. p̄.

24 **Q**uot sunt differētie heredū? R. q̄ tres. nā quidā sunt necessarij tñ. sicut si seru⁹ institua- tur heres a dño suo. et dicitur necessari⁹. q̄z velut no- lit tenet hereditatē etiā suspectam adire: si mō cū hereditatē psequat̄ sū libertatē ex testamēto

dd

Testes

dñi tpe mortis erat in pte dñi. Alij sūt sui
 7 necessarii. 7 isti sunt liberi q̄ sunt in pte re/
 statoris tpe mortis. vt filiū filiās 7 descēden/
 tes ex mascul' filijs. Descēdentes em̄ a filiab'
 sunt i pte p̄ris eoz l' aui paterni. S3 ē dñia
 q̄ viuēte filio meo me' nepos n̄ erit mihi su'
 heres. s3 bñ mortuo filio meo. q̄ nihil ē medi/
 um q̄ impediāt. 7 sic de ceteris. Et dicunt sui. q̄
 domestici. 7 q̄ viuo p̄re quodāmodo extimā/
 tur dñi. Necessarij s̄o q̄ de iure civili cogebā/
 tur fieri inuiti heredes. s3 de iure p̄torio pmit/
 tur eis ab hereditate abstinere si velint. Alij sūt
 extranei heredes. vt sunt oēs q̄ nō sunt sub po/
 testate testator' nec subiecti iuri ei'. sic sunt fili/
 li emācipati. filij etiam a m̄re instituti. q̄ se/
 mine nō hñt filios in pte. Proban' hec oia
 insti. de here. q̄li. in pñ. Itē heres ali' testamē/
 tan'. vt ille q̄ est in testō script'. Ali' ē substi/
 tut'. s3 ali' substituit heredi. Ali' fideicōmis/
 sari'. cui ex fideicōmisso est hereditas restitu/
 ta. Ali' legitim'. vt iste q̄ ipso iure 7 sine testō
 defuncto succedit.

25 **U**trū ex p̄terito e legitimi heredis testm̄ red/
 dat nullū. R. q̄ sic. si sunt de illis ad q̄s stricto
 iure legitia spectat hereditas. 7 nisi n̄te ex here/
 dent. 7 q̄ sunt tales adūte q̄ sunt pres linee cō/
 sanguineoz. s3 ascēdētū. descēdētū 7 collate/
 raliū. Testator aut' q̄dū h3 aliquē de descēdē/
 tibus tenet illū heredē instituire. v' exheredare.
 si est cā. 7 si talē instituit. siue sit fili' vel nepos
 mortuo filio. v' p̄nepos 7c. nō tenet de aliq̄ af/
 cendētū mētiōē facere. q̄ descēdētes in infi/
 nitū p̄ferunt. insti. de here. q̄ ab intesta. in pñ.
 deficiētibz descēdētibz v' exheredat' tenet suos
 ascēdētes instituire v' exheredare. si q̄s h3. l.
 q̄tiens. C. ad sena. cō. orfici. Collaterales autē
 nunq̄ tenet instituire v' exheredare. s3 deficiē/
 tibus descēdētibus v' ascēdētibus legitimis. In/
 tellige non de illegitimis p̄t q̄s vult instituire
 heredes. siue attinētes. siue nō attinētes nulla
 facta mētiōe de collateralibus. v̄z est q̄ frater
 rūp̄it testm̄ fratris. q̄n instituit turpē p̄sonā. s3
 infamē. 7 intellige de fratre cōsanguineo 7 vte/
 rino v' cōsanguineo tm̄. nō de vterino tm̄. C. d.
 inof. re. l. fr̄es vterini. nisi in isto casu de aliq̄ re
 eū instituerit. v' nisi crimē inq̄ritudinis i fr̄ez
 cōmisisset. vñ autē. de nup. §. inq̄ritudinis.

26 **S**ed nūqd testm̄ clerici v' ingredientis reli/
 gionē erit irritū ex p̄terito e legitimi heredis?
 R. q̄ nō. p̄ s̄bū libere positi in. c. q̄ nos. extra
 eo. ti. etiā q̄ sunt milites. sicut no. glo. i. l. pe.
 de test. mili. 7 iō sicut nō rūp̄it testm̄ milit' ex
 p̄terito e legitimaz p̄sonaz. sic nec istoz. hoc

ap̄te sentit Bar. in autē. si q̄ m̄lier. C. de sa. fa.
 ec. de ingrediēte religionē. 7 Pan. in. d. c. tua
 nos. de ambobz. 7 vide fede. de semis cōsilio. lv.
 7 sic pōt intelligi autē. p̄bros. C. de epis. 7 cle.
 Itē volens intrare religionē p̄t sine legitio nu/
 mero testū testari. 7 p̄ p̄re decedere testat' 7 p̄
 p̄re intestat' sicut miles p̄t. p̄ rex. autē. ne mo/
 na. §. id q̄s. iūcta. l. i. ff. de mili. tes. facit. c. q̄ ve/
 re. xvi. q. i. tñ petere poterūt legitimā legitimī
 p̄teriti vigore. autē. si q̄ m̄l'r. C. de sacrosā. ec.

27 **S**ed pone q̄ q̄s h3 filios 7 filias tenetur ne
 oēs institueret. R. q̄ sic. oēs legitimos. vel ex/
 heredare si quē nō vult 7 subest cā. isti. d. ex he/
 re. lib. in pñ. etiā filias dotatas. s3 fm aliquos
 sufficit instituire in dote. Alij v' Azo. dicunt
 q̄ optet instituant in aliq̄ modico p̄ter dote. 7
 est tuti'. 7 etiā p̄fessos in religionē. C. de epis.
 7 cle. l. si. §. h̄ etiā cogniti. Et idē dic in nepo/
 ribz q̄n filij p̄mortui sunt. insti. de here. q̄ ab i/
 testa. de se. §. ita tēmū. 7 etiā in posthumis. C.
 de postu. here. in sti. l. qd̄ certatū est. q̄s dicat
 posthum'. vide Posthum'.

28 **I**n quota pte tenet instituire tales? R. in q̄/
 ta voluerit. q̄ntūcūq̄ minima. licet postea talis
 aget ad supplemētū legitime. tñ testamētū
 nō rūp̄et. 7 dūmō sit institut' heres nō legata/
 rius. puta q̄ dicat. instituo talē meū herede z
 in tali. q̄ si diceret. lego filio meo talē domū.
 nō valeret. q̄ eēt p̄terit'. l. q̄tiens. C. d. here. isti.

29 **U**trū legitima possit tolli in totū v' in pte z
 p̄ statuta v' cōsuetudinē. vide s̄. Legitia. §. i.

30 **S**3 nūqd in legitima cōputabunt omia q̄
 venerūt filio. dic vt s̄. Legitima. §. xv.

31 **U**trū fili' institut' heres possit repudiare
 hereditatē retenta legitima? R. Pan. in. d. c.
 Raynuri' q̄ nō. 7 h̄ tenet Bar. in. l. gerit p̄ he/
 rede. ff. de acqui. here. 7 Bal. in. l. vnica. C. q̄n
 nō petentiū ptes. 7 eadē rōne dic de p̄re. de ce/
 dente ab intestato. q̄ nō p̄t p̄ parte agnoscere
 hereditatē. 7 p̄ p̄re p̄pudiare. ar. l. i. §. si ex fun/
 do. ff. de here. insti.

32 **U**trū sit aliq̄s casus in q̄ posthum' p̄terit'
 non rumpat testm̄? R. q̄ sic. l. in testō m̄ris q̄
 decedit in puerperio. sed succedet cu3 alijs fra/
 tribz vel nepotibz eq̄liter. Si tñ m̄r instituit/
 set extraneū aget de inoffi. testa. 7 rumpet. C. d.
 inoffi. testa. l. si mater.

33 **D**e cautela illi' q̄ vult facere testamentū 7
 disponere sua in pias causas nec audet. sed ti/
 met de potentia aliquoz. vide Pactū. §. xiiij.

Testes antiquitus sup̄sti
 tes vocabantur. eo

- q supra causaru statu pferebant. nūc pte no /
minis ablata testes vocant. de verbo. signi. c.
forus. §. testes.
- 1 **Quis pōt esse testis?** R. q. q. libet q non phi /
betur: cū edictū de testibz sit phibitōnū. sicut /
de pcuratoribus. ff. de pcur. l. mutus. de spon.
cum apud.
- 2 **Que requirunt in testibz?** R. q. septē dītio /
nes. i. conditio. sexus. etas. discretio. fama. for /
tuna. fides. Primo dītio vt nō sit seruus. qz
talīs sepe metu dīantis supprimit veritatez.
d. c. forus. C. de testi. l. qm liber. 7. iij. q. iij. §.
Item in criminalibz.
- 3 **Utū monachus 7 frater mīnor possit esse te /
stis?** R. q. sic. ar. l. i. ff. de testi. 7 ar. in auten. de
mo. §. cogitādū. no. Spec. in ti. de testi. facit
rō pdicta cū nō inueniat phibitūz. 7 licet sint
mortui mūdo. nō tñ poia. no. Pa. in. c. cum
nunci. eo. ti. Doc limitavez corā iudice secu /
lari de licentia sui supioris. aliter non. vt tenet
Spe. ibidē. 7 Jo. an. in addi. ibidē. 7 Albu.
in Rica. C. de testibz. facit. c. monachi. xvi. q. i
7 c. placuit. ij. q. viij.
- 4 **Sed nunqd si testificat sine licētia?** R. fm
Panor. in. c. i. de iura. calū. q. nihilomin⁹ va /
let. Idē dicit Ange. in. §. si vero libet⁹. in au /
ten. de testi. Ubi declarando. §. cogitādū. in
autē. de monachis: dicit q si cleric⁹ vlt religio /
sus reponit vi corā iudice seculari sine mada
to supioris nō valet. sec⁹ si volēs. allegat. c. te /
stimoniū. xij. q. ij. 7 no. in. d. c. i. Cōtrariū. i. q.
nō valeat. tenet Jo. an. in. d. c. i. 7 est ven⁹.
- 5 **Secūdo sexus. vt nō sit mlier. qz licz de iu /
re ciuili admittat in ciuilibz 7 criminalibz. xv.
q. iij. c. ex eo. ff. de testa. l. q testamēto. §. mlier.
insti. de testa. §. testes. nisi in testamētis tm.
vt in pfatis. §. sed in codicillis 7 alijs vltimis
volūtarijs sic fm Accursi. d. §. mlier. tñ de iu
re canonico. qz variū 7 mutabile semp femina
pducit. d. c. forus. C. de inoffi. testa. l. filia. nō
admittit in criminalibz criminaliter. xxxij. q. v.
mulierē: nisi in criminibz exceptis. i. symonia
c. tanta. de symonia. Et sic intellige. d. c. forus
In ciuilibz autē 7 spūalibz 7 qbuscūqz alijs et
etiā vbi de crimine agitur ciuilitē. vt in denū
ciatione. aut etiā in inq̄sitōe: nisi vbi inuenit
prohibitiū expresse vt in testamēto admittit.
no. Jo. an. in additione ad Spe. eo. ti. facit
c. qm. 7. c. tam lris. de testibz. 7 quo nō d3 tra /
bi ad iudiciū p testimōio. s3 ad eas mitti d3
in. c. mlieres. de iudi. li. vi.**
- 6 **Tercio etas. vt nō sit impubes s3 pubes in /
ciā ciuili. In criminali s3 requirit etas. xx. an.**

- norum. ff. eo. l. i. iunuti. la. ij. 7. l. in testimoniū.
iij. q. iij. testes.
- 7 **Sed nunqd poterit pubes testificari de his
q vidit i impubertate?** R. q. si erat doli capax
qn vidit poterit. ar. insti. de inuti. stipu. §. pu /
pillus. ff. de nego. ge. l. in negocijs. als nō. hoc
no. xxxvij. di. relatiū.
- 8 **Quarto discretio. vt non sit furiosus. iij. q.
viij. §. tua. 7 h nisi habeat lucida intervalia. ar.
c. dilectus. de spon. xxxij. q. viij. neqz furiosus.
vij. q. i. q̄uis.**
- 9 **Quinto fama. vt. s. nō sit infamis. nō ē in
sticia pōt h̄re cū hoīe scelerato cōmertiū. d. c.
forus. §. si. 7 in. c. testimoniū. in glo. eo. ti.**
- 10 **Sexto fortuna. nā diuiti magis credit. ff. de
testi. l. iij. C. ad. l. fal. autē. s3 p̄testor. Jo paup
repellit si est tal⁹ dītiōis q pecūia corūpi pos
sit. als nō. ar. insti. de suspe. tuto. §. vlti. eq̄lis
in opintione s3 diues pponit. qz potētiōibus
pares ē nō possum⁹. ff. de ali. iudicij. mu. l. iij.**
- 11 **Septimo fides. qz nullus infidel⁹ tra fide
lem admittit. ij. q. viij. nō p̄. ff. de testi. l. ij. nec
hereticus. de here. excoīcam⁹. Addunt alia. v.
que aliqn repellūt.**
- 12 **Octauo p̄sanguinitas. vii. l. testis. ff. eo. d3
testis idone⁹ pater filio: aut fili⁹ p̄ri non est. 7
iij. q. iij. §. itē testis. Qd limita vez vbi non
agit de correctiōe vlt phibitōe p̄tri: vlt de illu /
minatione fidei. qz in ist⁹ vbi affectio carnalis
cōiter nihil opat valet. sicut testimoniū p̄pi de
p̄re. Et no. Pa. in. c. in omi. extra. eo. ti.**
- 13 **Quid in matrimonijs. nunqd p̄ vlt m̄r pos
sit esse testis?** R. Pa. in. c. videt nobis. q ma.
accu. pos. pcludēdo fm Hosti. q si sponsus ē
dītiōz 7 nobilior nō credit eis. Si s3 est eq̄ /
lis vlt inferior sic admittit. nisi appareat ex ali
qua cā filiā affectare m̄rimoniū Tu s3 dic q
iudex attendet si sponsa vlt sponsus est repoz /
ratur⁹ cōmodū vlt in cōmodū: honore vlt viru
peruū: sic admittet vlt nō admittet. ar. l. iij. ff.
eo. 7 bona glo. in. c. ex lris. extra. eo. ti.
- 14 **Nono familia. nā quos testes actor produ
cit de familia sua nō admittuntur. l. pe. ff. eo.
nec familiaris. C. de his q ad eccle. p̄fu. l. fi. §.
sane. iij. q. v. c. i.**
- 15 **Sed nunqd illi de collegio admittunt sup
facto vel nō facto a collegio ip̄os?** R. Pa. in. c.
iij. loco. de pba. q sic. qn est tale q p alios pro
bari non potest. 7 ex. est in. c. veniens. extra. eo.
ti. sicut 7 pater testis est sup etate 7 gener p̄fi /
lio. qui si. sint legi. transimisse. ff. de pba. l. etia3
matris. 7 in testamēto. de peculio castrensi. l. q
testō. §. i. ff. de testa.

DD

- 16 **¶** *Utrū cū monasteriū repetit p̄fessum possint illi de p̄uentu adduci p̄testibz sup̄ p̄fessione facta ab illo q̄ reperit.* *R.* *Pa. in. c. nup. co. ti. q̄ sic. qz causa nō est singularis. sed monasterij. z sic nō dicunt testificari in cā p̄pua. Uñ etiaz p̄lat̄ fratrū minorū pōt esse in iudicio repetēdo fratrū sui ordinis. z multo magis aliq̄ p̄lati. Idem dic de clericis in cā ecclie sue. z de singularibz in causa vniuersitatis. qz nō est cā singularis. xij. q. ij. qui manumittit. Lūmura nūc tales pro monasterio vel vniuersitate fuerint actores vel responsales. vt in. c. in sup. co. ti.*
- 17 **¶** *Decimo inimicos z multos alios repellere p̄t iudex seu admittere. qz nisi i casibz exp̄ssis a iure dīcēdū est iudici. tu magis scire potes q̄s admittere debeat vlt̄ repelli. ff. eo. l. iij. §. i. f. ex circūstantijs z alijs affectiōibz p̄cularibz.*
- 18 **¶** *Undecimo laic⁹ p̄tra clericū in causa criminali cū criminaliter p̄ceditur non admittitur ij. q. vij. c. ipsi.*
- 19 **¶** *Duodecimo soci⁹ criminis nō p̄t esse testis lxxij. di. si q̄s in glo. Fallit in crimie lese maiestatis z symonie. vt in. d. glo. z heresis.*
- 20 **¶** *Utrū in cā p̄pua q̄s possit esse testis. R. qñ pōt negari qñ aliqñ q̄s testificetur in cā p̄pua attentis circūstantijs p̄sonaz z cause. vt in. c. si. de iureiu. z in. c. fi. co. ti. li. vi. et exp̄ss⁹ in. c. ex rōne. de p̄cu. Facit qd̄ no. Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiu. q̄ vult qz qñ actor scit plene veritatē. vtrūputa de mutuo a se facto. z est p̄sona honesta. si h̄z p̄ se vnū testē bonū deferet ei iuramentū z faciet p̄bationē p̄fectā.*
- 21 **¶** *Aduerte qz tria detrahūt fidei testis si variat. si vacillat. si negatiuā probare cōtendit. c. cū in ecclia. de causa poss. z p̄prie. z ibi. Pa. diffuse.*
- 22 **¶** *Quot testes in qualibet cā sufficiāt. R. in testamētis z codicillis. vide s. Testamētuz. §. iij. In donatiōe causa mortis requirunt. v. C. de dona. cā mort. l. vlti. Sūlt in p̄tractu q̄ excedit librā auri facto in scriptis ab imperito i ciuitate. C. si cer. pe. autē. si nouo. Idēz in eo qui vult p̄bare solutionē debiti p̄tracti in scriptis. C. eo. l. testū. In purgatiōe canonica p̄sbyteri. vij. requirunt. ij. q. vij. similiū. In purgatione epi requirunt. xij. ij. q. v. om̄ibz. in fi. Episcopus cardinalis nō debet p̄dēnari nisi cum lxxij. testibz. Presbyter cardinalis cum. lxxij. Diaconus cardinalis cum. xliij. Subdiaconus z inferiores cardinales cū. vij. vt. ij. q. vij. p̄sul. z. c. se. Regulare autēz est vt in ore duorū vel triū stet omne verbum. si modo sunt omni exceptione maiores. de testa. c. cū esset. z*

c. relatū. fm. Hosti.

¶ *Utrū testes singulares p̄bent regulariter.* *R.* *fm. Pa. in. c. bone mēorie. el. i. de elec. q̄ non. Rō. qz diuersitas temporū p̄t inducere diuersitatē rerū. vt in. c. in p̄ntia. de p̄ba. Et dicunt testes singulares qñ deponūt sup̄ diuersis factis ita qz quilibet est singularis de facto suo respectu obiecti. Sed qñ obiectū sup̄ quo deponūt fuerit representatū sensibz testū eodē t̄p̄e tunc sunt p̄testes z nō singulares. qz tūc vidēt deponere de facto eodē. concord. huic s̄n̄te tex. in. c. cuz dilecti. de elec. z. c. tam lris. de testi. Lūmura tñ qz testes singulares nō p̄bant p̄ut lūmirat glo. in. l. ob carmen. ff. de testi. z Ange. in disputa. tione q̄ incipit Astenf miles. Facit quod no. glo. ij. q. ij. c. nihilomin⁹. z. c. testes. z p̄ Inno. z Joh. an. in. c. q̄liter z qñ. el. ij. de accusa. vbi p̄t qz possidēs rē pōt p̄bare p̄ testes singulares. z sic dic in similiibz.*

¶ *Utrū vn⁹ testis sufficiat.* *R.* *regulare est qz vox vni⁹ vox nulli⁹. c. veniēs. in fi. extra co. ti. z. c. cū a nobis. eo. ti. z. c. qm̄. in fi. de p̄bat. tñ sunt casus in q̄bz valet. vt in papa. d. c. a nob. Item de p̄suetudine curie statut dicto cardinalis de his q̄ dicta vel acta sunt coram eo. vt no. Hosti. de appel. p̄stitut. ij. Item in his in q̄bz nullū parat p̄iudiciū. z vbi agit ad peccatū impediendū. Facit. c. sup̄ eo. el. ij. co. titu. no. glo. in. c. nup. co. ti. z. ij. q. i. multi. z iō vn⁹ impedit matrimoniū p̄trahendū. Item valet de p̄sensu partiū. Item vbi testator mādauit statū sup̄ aliquibz dicto alicui⁹ quē dicit in formatū de sua intentiōe. qz nihil pōt ei opponi. vt no. Bar. in. l. teo pompus. ff. de dote prele. no. Panor. in. c. in noie dñi. co. ti. Item qz q̄s sit p̄fessus. c. testimonij. co. ti. Item de monitione charitable facta. ij. q. i. si peccauerit. extra co. ti. c. in om̄i. Item sup̄ p̄scia alicui⁹. extra eodem tercio. z. c. tam lris. §. si. de homi. si significasti. el. i. §. si. z multis alijs sibi. vt i dicto vni⁹ cū fama. d. c. lris. z. c. veniens. c. mulieri. de iureiuran.*

¶ *Quō testificari debent.* *R.* *qz primo regulariter nō debent nec p̄nt recipi antelitis p̄testationē. Fallit tñ hoc in. xx. casibz. vide in. c. quoniam. vt li. nō p̄test. z ibi glo. z Pan. Aduerte tñ qz qñ ignoratur p̄sona q̄ cōmisit maleficiū. testes p̄nt recipi etiā ante citationē malefactoris. iuxta no. p̄ Inno. in. c. bone. el. i. de elec. sequit̄ Pa. in. c. in noie dñi. extra co. ti. Secundo qz nō se ingerat. qz tūc repellit tanqz suspectus. ar. l. vxori. §. i. ff. de falsi. z per Bar. in. l. q̄ om̄ia. ff. de p̄cura. Facit. c. q̄liter. de elec. tamē*

si nō fuit citat⁹: sed p parte pduct⁹ iudici: nō
psumit se ingerere. vt tenet dñi de rota. decisioe
cecle. **F**acit. c. pstituit⁹ eo. ti. **P**a. in. c. i. tua.
de spon. **T**ercio q iuret tactis sacrosanct⁹ euā
gelij. nisi sit eps vel sacerdos. **C.** de epi. 7 cle.
auten. sed iuder. **I**sti nō iurant sup libro sed
sup pectore suo. de iura. calum. c. vlt. **Q**uarto
q vtraz ps sit plens: vel psumaciter absens.
dicto. c. in noie dñi. **Q**uinto q vna voce de/
ponat nō in scriptis. c. a nobis. qui ma. accu.
nō pos. iij. q. ix. testes. **S**exto q testificetur de
auditu pproio vel visu. vt in. c. ij. de p sue. nō de
alio. qz nō est pproie testimoniū. vt no. glo.
in. l. in summa. ff. de aqua plu. ar. **R**o. qz debz
dicere de eo qd factū est in ptesentia sua: vl di/
ctum. c. testis. iij. q. ix. no. **P**a. in. c. tam litte/
ris. eo. ti. **E**t aduerre qz testis debet 7 pōt testi/
moniū dicere de visu. si res de qua interrogat
subiacet visu. puta vidi qz verberauit talem
7 hñdñ. **D**e auditu si subiacet sono. puta: di/
xit talia verba 7 hñdñ. 7 sic de ceteris sensib⁹.
Sepimo q nō vacillet vl pstraria pferat. vt
in dicto. c. licz. de pba. **O**ctauo q nihil taceat
de ptingentib⁹ sup qbz interrogat. aliter esset
falsus testis. vt in. c. dilecti. de accu. vt puta ex/
pmit qd facit p aliq. 7 que cōtra eū essent ta/
cet. **N**ono exprimat locū temp⁹ 7 modū rei d
qua phitet testimoniū. **D**ecimo q solū testifi/
cetur sup iuratis. 7 nō sup alijs. qz nō valeret
ar. c. de testib⁹. extra eo. ti.

26 **U**trū testis teneat phitere testimoniū? **R.**
Pa. c. i. de testib⁹. eo. post **A**rchi. xxij. q. ij. **S.**
item q si interrogat a iudice pproio. 7 de his de
quib⁹ pōt interrogare. f. de manifestis: vel de
his de quib⁹ infamia pcessit. vt s. **C**ōfessio de/
licti. in prin. 7 **I**nquisitio. celando veritatem
mortaliter peccat. de maio. 7 obe. c. ij. xi. q. iij. q
resistit. **S**ecus vbi interrogat de nō spectan/
tib⁹ ad suū officiū. **I**dem putat in qcuqz qui
producit in testem vel celat veritatē. vt no. in
c. quis qz. xi. q. iij. 7 tenet ad rest dñm dñi. qz
testis falsus dicit. l. nullū. **C.** de testi. **I**dē et in
eo q habet ex officio dicere. **S**ed h nō placet
mibi: nisi limite in ciuilib⁹. vl qñ in crimina/
libus ciuilitat agit: seu p liberatione proximi
ne indebitē puniat. **I**nno. in. d. c. i. distinguit
7 bene. q qñ nō est pctm tacere illud sup quo
induct⁹ nō debet cōpelli. als sic. **E**xemplū agi/
tur ptra aliqū ad penā tm. 7 sic nō est pecca/
tū tacere. ar. ij. q. i. **S**i peccauerit: nisi pteuera/
re velit in pcto. ar. c. vt clericor⁹. de vi. 7 ho. cle/
ri. xxij. q. v. hoc videt vt pena reuocet a malo
qz rei timor nō reuocat. **I**ntellige qñ peccatū

nō est oīno occultū. sed q illud facit ē infamat⁹
aliqūliter de eo. qz tūc tenet requisitus vt testis
Sec⁹ si requireret vt denunciator: cū nō possit
pbare. vel qñ ille de q querit nō est de tali aliq
modo infamat⁹. qz sic nō tenet nisi solū dice/
re illis qui pñt pdesse 7 nō obesse. vt s. **I**nqsi/
tio. **S.** xi. 7. **S.** xxxi.

27 **U**trū testis peccet mortaliter dicēdo se ini/
micū alicui⁹ cū nō sit vt euitet testimoniū di/
cere? **R.** **P**a. in. c. inqsiōis. **S.** tercie. de accus.
q sic. qz dicit mendaciū in dñm pxiu. xxij.
q. ij. ne qz. 7 de falla. c. i. **L**imito hoc veruz qñ
requirit p dāno euitando vl p debito psequē/
do. **S**ecus vbi requirit solū p pēna inferēda: ni
si in casu quo compellitur a iudice: ordine iu/
ris seruato.

28 **U**trū testis q recipit pecuniā vt nō dicat ve/
ritatē peccet mortaliter? **R.** q sic. 7 tenet pena
falsi. vt no. **B**ar. in. l. i. ff. qd cū eo. 7 **P**a. in. c.
i. de cri. fal. 7 est turpe lucrū: 7 ptra bonos mo/
res. l. iij. ff. de condi. ob tur. cau. **S**ilr est tur/
pe lucrū aliqd recipe p vero dicēdo. xiiij. q. v.
nō sane. 7 tenet restituere ei q dedit: si mō non
dedit ad corrupendū. sed ad redimendam
verationē suā. **S**i vero dedit ex liberalitate:
credo paupib⁹ sit erogandū de bono consilio.
Expensas tm pōt petere 7 recipe a pducēte eū
iij. q. iij. venturus.

29 **Q**uid si qz iurauit testimoniū nō phitere?
R. temerariū est. 7 vbi est certum q tenet sub
peccato ferre testimoniū pproia auctate p con/
trauenire. als nō. nisi auctoritate supior⁹. xxij.
q. iij. in malis. etiā si sciret q ipe solus interfu/
isset 7 nō posset pbare nisi p eū fm **G**off. qz di/
ctū vñ⁹ facit semiplenā pbationem. 7 delatio
iuramēti faceret plenā. **C.** de re. cre. l. in bone
fidei. qd credo vez in casu quo h fieri p: alia/
vbi nullū effectū pōt hre testimoniū eius nō
credo teneat: nisi ad pceptuz supioris cogere/
modo debito 7 ordine.

30 **U**trū testis falsus semp peccet mortaliter?
R. q falsum testimoniū semp est pctm morta/
le: nec aliqua circūstantia pōt excusari: si ē cū
iuramēto seu piurio factū. **S**i vero sine piurio
non semp erit mortale pctm: sicut nec om/
ne mendaciū. **E**t h intelligo q sit mortale qñ
scienter sit. **S**ecus si bene cogitando errasset.
qz esset veniale etiā si iurasset. 7 tenet ad resti/
tutionē toti⁹ damni dati pxiu: qñ sciet⁹ vl
ex ignorantia indebita falsum testimoniū di/
xit. l. generaliter. **S.** illud. ff. de calū. et. xvij. q.
iij. **S**i quis in atrio.

31 **U**trū testes super occultis circūstantijs
Pa. c. i. de testib⁹. extra eo. ti.

eriminis sunt interrogandi. **R.** Pa. in. c. q. l. iter
7 q. n. el. ij. de accu. q. sic fm. **Inno.** 7. **Dost.** q. n.
crimen nō est occultū. 7 q. n. talis cōtra quē re/
stificatur est infamat. 7 etiā si iurasset non re/
uelare. q. tale iuramentū est temerariū. c. i. de
cri. fal. 7. c. intimaunt. de testi. nisi sciret in p. sel
sione sacramentali. q. sic scit vt. 7. p. ducit vt
homo. vt in. c. si sacerdos. de of. or. 7. c. dilect.
de excels. pla. **De h. vide s. Inq. sitio. s. xi.**

32 **U**trū prosonere sine mediatores cōpellant
testificari. **R.** Pa. in. c. dilecto. 7. de testi. q. sic.
si ptes ambe p. sentiūt. Si ambe dissentiūt. nō
pnt. Si vna p. sentit. altera nō. cōpelli nō pos
sunt. sed testificari pnt si volunt. in autē. de te/
sti. s. q. m. vero.

165 33 **U**trū testis teneat phibere testimonium de
his q. sibi sunt dicta i. secreto. **R.** fm. **Tho.** ij.
ij. q. lxx. q. sunt aliqua q. statim vt hō lat tene
tur p. palare his q. pnt p. desse. si cut si q. s. cōtra/
minaret multitudinē. v. l. vbi aliqd. malū p. pri
mo spūale v. l. tpale imineret. 7 ad ista celāda
nemo p. obligari. q. frangeret fidē quaz alteri
debet. Sunt alia q. nō sunt tal. qualitat. 7 idō
obligare se p. q. s. ad celandū. 7 talia etiā ad p.
ceptū supioris nō tenet reuelare. q. n. h. p. p.
cipi hominē qd. sit i. ius naturale de se. **San/
ctus s. Bona.** in. iij. di. i. dicit q. etiā tenet.
q. intelligit in tali p. missioe. excepta auctori/
tas supioris. **Sz** tu p. corda vez q. n. supior. h.
regrit ex aliq. bono respectu. 7 vt p. prouideat
7 dictū sancti **Tho.** intelligit q. n. solū vt p. uni
at. v. l. de alio de q. nō p. n. inq. rere.

Thesaurus vid. s.
ta. s. i.

Timor quidā filialis q.
homo timet offē
sam dei. quē diligit. 7 timet ab eo
separi. xxiij. q. vi. s. ex his p. p. fi
nē. Et iste semp. bon. 7 sanct. iuxta illud **P. s.**
Timor dñi sanct. p. manet. Ali. s. seruili. 7 iste
causat ex amore sui. v. n. q. pena est detrimentū
p. pri. boni eam timet. d. s. ex his. 7 iste aliq. n.
est cū charitate. sicut cuz qui sil. timet 7 p. pter
penā 7 p. pter culpā. 7 iste timor d. i. n. talis. q. z
est p. n. cipium p. uertendi. de pe. di. ij. sicut scia.
Aliq. n. est sine charitate. 7 tūc semp. malus. nō
in se. sed q. a mala p. cedit radice. i. ab inordi/
nato amore sui. Ali. est timor mundan. q. hō
disiungit a deo p. pter mundana quib. innitit
tanq. fini. xvi. q. ij. c. i. post mediū. 7 iste semp.
est peccatū mortale. Si tñ in mūdānis nō cō

stitueret finē. i. nō esset parat. facere cōtra dei
p. cepra. sic esset p. ctm veniale. sicut cū retrahit
a bono. qd. est de p. fectiōne. vel pōt eē nullum
p. ctm. q. n. q. s. rōnabile causam habz timendi.
fm. **Alex.** scda scde. ti. de timore.

Utrū timor excuset a p. cto. **R.** q. nō ex toto. 1
sez q. n. sit mortale. si illud qd. sit sit p. tra p. cepra
dei. xxiij. q. v. ita ne. 7 qd. me. cā. c. sacris. In a/
lijs quō excuset. vide s. **Met.** s. vi.

Timor ex accidia aliq. n. puenit. aliq. n. ex ali
quo cōminato v. l. accidenti. 7 d. timor filia ac
cidie. 7 est p. ctm mortale. q. n. ex timore facit cō
tra dei p. cepra. als veniale.

Tolerantia tunc bo
na ē q. n.
quis patiēter tolerat ea q. solum
sunt ad p. priū detrimentū. sine in
corpalib. sine in tpalib. sine q. n. aliq. toleran
tur p. pter mai. malū euitandū. 7 de hac ha
tes. iij. di. xxiij. q. lxxij. dist. omēs. in fi. xxi.
di. in scripturis. xlv. di. licet. vi. q. i. sunt plu
rim. 7. c. ex merito. xxiij. q. iij. sex differentie. 7
iij. q. hec autē. Mala s. o. est cū tolerant ea q.
sunt in propie salutis detrimentum. v. l. mali
vbi nō est periculū maioris mali v. l. scandali.
7 aliq. n. est peccatū mortale. aliq. n. veniale. 7 de
hac habes **Correctio. i. s. iij.**

Tonsura cleri
calis. vide **Cleric.** iij. s. i.

Torneamentū
dicit. q. z circūendo se p. ctm ad
offensionē viriū aliqui ex condi
cto. de tor. c. i.

Utrum torneamentū sit prohibitū. **R.** fm.
Dost. in. c. i. eo. ti. 7 sequit. **Pa.** q. sic. 7 omīs
ludus etiā ad ostentationē viriū factus. ex q.
imminet periculū mortis p. babiliter. 7 neduz
de iure canonico. vt in. d. c. i. sed etiā de iure ci
uili. **C.** de gladiā. l. vnica. 7. l. i. s. item senatus
ff. de postul. debet intelligi de alio ludo. q. z vt
dicit in auten. vt omēs obe. iudi. s. i. **Fortitu/
do** sine iusticia nō est laudabilis. 7 loquit ibi
de fortitudine que exerceet cum armis. sic nec
istud. cū ibi nō possit esse iusticia p. pter rōnez
que in. d. c. i. ponit. Alius aut ludus causa s.
tutis experiente vbi nullū imminet periculū
mortis. licet fm. **Dost.** etiam de iure canon.
co 7 casus contingens non imputabit. l. qua
actione. s. si quis. ff. ad. l. aquil. 7 fm. hoc po
tes scire quando hastiludia licent. 7 q. n. non.

quod no.

2 **U**trū moriens in torneamentis sit priuatus ecclesiastica sepultura? **R.** Pa. i. d. c. i. q. si accesserit causa pugnandi sic priuatur. licet penitentia ei concedatur. Si vero venit causa videndi vel rependi debitu: aut quacumque alia ex causa q. pugnandi sic non priuatur. nisi post mortuum in peccato mortali.

3 **U**trū cum aliquis in torneamentis occiditur vel mutilatur sint irregulares omnes qui illuc venerunt causa pugnandi. licet ipsi non occiderint vel mutilauerint? **R.** fm. Docti. et Hoff. q. sic. sicut ille qui in bello illicito interest causa bellandi. xv. q. i. c. si de pe. dis. i. si quis cum telo. li. di. si quis post accepta. Sed episcopus potest dispensare. sicut dictum est super. Irregularitas. de existentiis in bello iniusto non occidentibus.

Corpor est filia accide

Utrū est oculositas: nihil operans quod est causa multorum peccatorum. de pe. dis. v. nu. q. de renu. c. nisi. c. tempore mortale peccatum: cuius omittit necessaria ex ea. Secundum pignora que tarde facit bona. puta tarde vadit ad ecclesiam ad predicationem et homini. Tercium dicit tepiditas: quod facit bona: sed non cum ea diligentia et seruitore. sed tepide. et dicit etiam somnolentia. quod tria sunt ponit Gregorius sub vno. l. torpor circa precepta. quod quicquid est mortalis: aliquando venialis. hec Tho. secunda secunda. q. xxv.

Constituturam alicui faciens ut

Utrū sine indicibus precedentibus peccat mortaliter. quod non debet. ut no. C. de seruus fug. l. quicquid. ff. de questi. l. mari. ens. C. ad l. iuli. mare. l. si quis alicui. ubi glo. et Bald. Idem dicit quod torquet quod de iure torquere non potest. sicut sunt minores. xxiiij. articulo. licet eadem possint. l. cum sileianus. C. ad fil. Item milites mulierem pugnantes: et huiusmodi. Idem dicit quod torquet indirecte dans aliquid cui falsa ad comedendum ut siti cruciet. vel qui sepius torquet nullis nouis indicibus apparere. tribus sufficiunt tamen variationes fm. Inno. in. c. qm. de pba. et Bart. in. l. de minore. §. pe. ff. de questi. puta quod vno sero dicit de vno. et alio sero de alio.

1 **S**ed que indicia et qualia requirantur ad torcuram. vide super. Indiciu. Arbitrari tamen habet qui publicam auctoritatem exercet qualia indicia sufficiant. C. de questi. l. milites. §. opor. ter. et d. l. de minore. §. tormenta. no. Inno. c. penult. de no. ope. nunc. et Bald. de pa. te. et ei.

viola. c. i. Sed videat ut regulæ arbitrii eius fm ratione. quia inique torquens ultra peccatum mortale tenet de iniuria et damno lesio satisfacere.

Transactio est de re

Transactio est de re dubia et lite incerta et necesse finita non gratuita pactio. sed aliquo dato vel retento vel pmissio. ff. de transact. l. i. extra. eo. ti. c. sup. eo. C. eo. ti. l. transactio. Item intelligitur presentem vel futuram. quod ante litem ex quo discordia est orta transigi potest. ff. de cond. inde. l. eleganter. §. si quis post. Unde transactio dicitur quasi actionis transmissio. eo quod transigit ab actione transit et dilcedit. Et sic proprie dicitur transigere re is qui agit. C. eo. ti. l. ij. Et differt transactio a pacto et compositione quod pnt fieri amicabilem nullo dato vel retento. extra eo. ti. c. sup. eo.

Quoniam potest transigere? **R.** q. potest donare. vide super. Donatio. i. Item dominus rex siue actionum iurorator et procurator: si habet speciale mandatum: vel liberam administrationem bonorum vel cause. ff. de pecu. l. procura. l. i. vi.

2 **U**trū placet in causis ecclesie possit transigere sine consensu capituli? **R.** q. non. extra eo. ti. c. iungit.

3 **D**e quibus potest fieri transactio? **R.** q. de civilibus. ff. de C. eo. ti. p. totum. De criminalibus distinguendum est ut super. Accusatio. §. xxi.

4 **U**trū in rebus spiritualibus possit transigere? **R.** q. aut petit ecclesia ab alia ecclesia sibi debere subiecti iure institutionis: correctionis et sacrorum preceptorum. vel episcopus petit iura episcopalia in alia ecclesia. Et sic de spiritualibus ad spirituale potest fieri. puta quod remittat institutionem vel aliquid sacramenti: et aliud spirituale prestat. c. ad quatuor. ones. de re. pmu. Sed de spiritualibus ad temporale non licet. extra eo. ti. c. constituitur. et de re. pmu. c. vi. Ad utrumque tamen quod ubi nole subiectiois petit spiritualia sibi et temporalia. sic cum episcopus petit a quodam ecclesia sibi subiecta quod ab eo precipiat consecrationes ecclesiarum: ordinationes clericorum et filia spiritualia. et nihilominus petit aliquid temporalium. utpote preter vel annuam pensionem ratione illorum temporalium posset transactio fieri cuius temporalia et sibi annua pensio dari. ar. c. cum venerabilis. de celsi. et de reli. do. constituitur. Aut petit res temporalia ut proprietas vel cum ecclesia petit decimas ex prediis in sua prochia constituitur. et tunc distingue. quod si agit de ecclesiasticis personis. et sic potest fieri transactio auctore episcopo vel archiepiscopo. et erit perpetua. c. statum. extra eo. ti. si sit si ne auctore episcopo valz. licet temporalia: nec excedit vitam transigentis. extra eo. ti. c. de cetero. nisi per papam fuerit confirmata. eo. ti. v. menses. Aut agit contra laicum. et tunc si agit de preceptis et subtractionibus

DD 4

Transitus

pōt fieri. c. cū aplica. de his q̄ fi. a pla. s. nō de futuris. xvi. q. vii. decimas q̄s. **U**n nō pōt fieri cōpositio nec transactio cū laicis vt muti? soluant: nisi auctoritate pape. c. pe. de cōfir. vti. vlt. inuri. **A**ut penit res spūalis vt bñficiū. puta qz dicit se electū vlt canonice in eo fuisse institutū. z tūc transactio fieri nō pōt sine symonia sed bñ amicabile cōpositio. extra eo. ti. c. super eo. f. vt ille q̄ ius nō hz vel nō credit h̄re penit? renūciat iuri suo sine aliq̄ datione. vel vt ille q̄ hz ius recipiat sine datione. si tñ neuter litigantiū possideret: sed vterqz pretendit aliqd̄ beneficiū sibi dari: tūc valet transactio. de elect. c. cū inter. **R.** de pbend. nisi essent. no. Jo. i. q. iij. ea q̄. **E**t breui? p̄clude qz spūale cū spiritua li eiusdē generis. puta de iure decimarōis istis? ecclesie: cū illo illis? ecclesie pōt fieri transactio: sed de spūali ad spūale alteri? generis nō licz fm̄ Ber. in. c. sup eo. z est tuti? **Q**uis Inno. in. d. c. sta tuim? **7** tex. cū glo. i. d. c. ad q̄stioes. videant̄ indistincte tenere qd̄ lz de spūali ad spūale

Utrū transactio facta ppter̄ debitā obligationē saltē iure naturali excuset eū q̄ aliqd̄ recipit vt eā obligationē remitteret? **R.** qz nō. s. restituere tenet. l. p̄ses p̄uincie. **C.** de transac. z l. fi. ff. de dolo. **7** glo. in. c. sup eo. de transac. dicit qz si euident̄ est calūnia nō tenet transactio. l. i. summa. i. **R.** ff. de p̄di. inde.

Utrū dispositio legi si q̄s maior. **C.** de transac. possit teneri in p̄cia? **R.** qz sic. qz imperator in penā nō obseruāns potuit h̄ facere. z. d. l. si quis maior. hoc vult vt ille q̄ transactioē iurauit z volūtariē nō seruat conuenta. vt sit infamis. intellige h̄ si p̄demnet. **I**te est priuatus ipso iure actione quā hēbat p̄tra illū cū q̄ transactioē fecit. **I**te si qd̄ habuit p̄ ipam transactioē. siue pecuniā. siue rem: tenet eā restituere. z om̄e emolumentū qd̄ ex ea habuit. qd̄ credo verū. quo ad p̄ciam post p̄denationē. s. si ante. nisi quatin? dānificat? est ille cū q̄ traslegit vel ex debito antea debebat habere.

Transitus de vna religioe ad alia. vide s. Religios. **S.** xxxiij. **E**ps trasire nō pōt ad alia ecclesia sine licentia pape. vii. q. i. mutatioes. de transla. epi. c. inter corporalia. Inferior pōt cū licentia sui plati. ar. lviij. di. c. ij. q. iij. p̄q̄stus

Trasisse dicit aliq̄s cū corporale possessionē obtinuit de illa ad quā trasit. xxi. q. ij. si q̄s iaz traslat? z p̄firmationē obtinuit. als sec? lxxx. xij. di. si q̄ epi. de elec. c. cū i cūctis.

Reuga est securitas p̄stira p̄sonis et rebz ad tps p̄cessa discordia nō dū finita. vocat sedus vlt inducia. ff. de capti. z postli. re. l. n̄ dubito. z l. postliminiū. **S.** inducie.

Quorū sunt species? **R.** due. **P**rima p̄uenti onalis. z hec seruāda est etiā infidelibz. xxiij. q. i. noli. **A**lia canonica. de qua extra eo. ti. c. i. **S**z hodie nō seruaf: z male. sed nō infisto. qz satis p̄tz p̄ ea q̄ dixi s. **Bellū.**

Ributum vide sup̄ munitas. **S.** xxxvi. z s. munus.

Ribulatio est mercedina p̄seruatiua. v. q. v. nō ois. Aliqñ ad meritū. vii. q. i. aduersitas. xi. q. iij. in cunctis. Aliqñ ad purgandū. vi. q. i. sunt plurimi.

Risticia de morte suo rū phibetur. xij. q. ij. q̄p̄postez. z. **S.** hoc autē

Urpe lucruz dicit qd̄ acquirūt ex cā inhone sta vel improbanda. facit. c. qm̄ multi. xiiij. q. iij. z. xxi. q. i. c. i. in p̄n.

Turpia lucra sunt ab heredibz extorquēda l. in heredē. ff. de calum.

Utrū de turpiter acq̄sitis possit fieri elemosyna. vide de elemosyna. **S.** viij. **7** an sit necessario restitūda. vide Resto. i. sub lra **Turpe lucrū**

Amor mentis ē filia ire. q̄ est qd̄az conat? seu audacia homis intentantis vindictaz. **7** est qñ q̄s im plicat mentē deliberate in varijs modis z vjs qbz possit p̄ximū offendere. q̄ eo mō ē mortalē q̄ ira ex q̄ p̄cedit. de q̄ vide s. **Tra.** in p̄n.

Tutela est triplex **A**lia legitima. vt illa q̄ deferat a lege. qñ null? tutor dat? est a p̄re filio in testō q̄ ille q̄ deberet ab intestato succedere: tenetur h̄mōi tutelam accipere. **A**lia testamētaria. vt qñ pater in testamēto dat filio tutorē. **A**lia datina. s. q̄ dat a iudice qñ nullo tutore dato in testō z null? ex tātibz p̄sanguineis idoneis ad tutelā iudex ex officio suo dat tutorē. **7** durat tutela vsqz ad. xiiij

annū completū. 7 inde incipit cura q̄ durat vs
qz ad. xlv. annū completū. insti. qui. mo. tu.
fi. 7 insti. de curato.

1 **¶** Utrū clerici teneant suscipe tutelā? **R.** q̄ nec
clerici nec monachi aut epi. cogunt vllā tute/
lā accipe. **Cleric⁹** tñ 7 epi pnt suscipe legitimā
si volunt testamentariā vel datuā non pnt.
Sifr oēs religiosi clerici vel epi. tenent recipe
tutelā miserabiliū psonaz. **S**ed religiosi cuz
licentia suoz p̄latorū pnt etiam recipe legiti/
mā. vt. xvi. q. i. monachi. **E**t sic cōcorda. lxxv.
vii. dist. c. i. 7 fi. xvi. q. i. generaliter. xij. q. iij.
Lyprian⁹. lxxvi. di. puenit.

2 **¶** Quid p̄tinet ad officiū tutorū? **R.** tria. p̄/
mū vt pupillos a criminibz intactos p̄seruent.
Sed in q̄ res eoz ab iniuria p̄seruet. xij. q. i. c.
i. facit. l. i. ff. de tutel. **U**nde tutores dicti sunt
q̄si tutores in. d. l. i. **T**ercū q̄ pecuniā eoz vlt
bona mobilia q̄ ad nihilū valēt eis fuata con/
uertant in p̄dijs: ex q̄bz p̄cipiāt aliquē fructū.
¶ **f**in **Bar.** in. l. tutor q̄ reprotiū. §. i. ff. de ad/
mini. tu. si tutor pecuniā pupilli non ponit in
p̄dijs: tenet pupillo ad fruct⁹ q̄s poterat habe/
re reduci⁹ expensis 7 piculis. **N**ō limita verū
si potuit emere. puta erāt q̄ volebant vendere:
vl alio mō licite lucrari poterat. als nō. **I**dez
dic vbi esset statutū. vt ianue: q̄ oia bona mo/
bilia distraherent 7 venderent. vt de pecunia
acq̄reret pupillus lucrū. **S**i tutor nō fecit cū
potuerit tenet ad interesse. **E**t **Bal.** in. l. si. **C.**
de p̄di. inde. 7 **Jo.** de anania. in. c. qz in oibz.
de vsu. tenent q̄ vbi cūqz olim tutor tenebat se/
nerari d̄ pecunia pupilli. q̄ hodie cū vsure sint
p̄hibite tenet pecuniā pupilli ponere in iustaz
negociationē ad partē lucrī 7 dāni. **A**duerre
o tutor q̄ si vis esse tut⁹ q̄ nō tenearis: nec tut⁹
nec heredes tui p̄ aliq̄ facto. p̄ pupillo illd̄ fac/
cū p̄silio comūctoꝝ pupilli 7 facias poni in in/
strumēto. qz p̄siliū p̄p̄inquoꝝ facit p̄sumptio
nē p̄ dolus 7 culpa abest a tutore. ar. **L**etiā. **C.**
si tu. vel cu. inter. **f**in **Bal.** in. l. pola. **C.** de his
qui. vt indig. **D**e hoc vide q̄o tenet tutor. s.
Clericus. xij. §. v. 7 vij.

3 **¶** Utrū tutor teneat facere inuentariū de rebz
pupilli? **R.** q̄ sic. nisi cā necessaria vel iustissi/
ma impediāt. **tex.** est in. l. tutor q̄ reprotiū. ff. d̄
admini. tu. **I**dez dic **f**in **Bar.** ibidē. de curato/
re. 7 causa necessaria d̄z **f**in eundē **Bar.** ex pre/
tutoris morbo. puta: qz podagrosus et hmoi
mpedit⁹ est. vel ex pre rei. qz nō reputat adhi/
bita diligens inquisitio. **C**ausa s̄o iustissima
dicit si testator remisit p̄fectionem inuentarij.
vt in. l. si. **C.** ar. tute. **Q**uod limitat **Bar.** vbi

s. nisi ex causa iudici aliter videat. vt in. l. i. cō/
firmando. 7. l. vilem. ff. de p̄fir. tu. **F**allit s̄ in
duobz casibz in quibz nō tenet facere inuenta/
rium **f**in **Bar.** vbi s. **P**rimus si consuetu/
do esset vt nō fieret. **S**cdus si iudex ex causa
remitteret: qz posset.

4 **¶** Qñ tenet facere? **R.** **f**in **Bar.** vbi s. q̄ glo.
ibidē 7 cōiter doc. tenent q̄ mor. i. q̄ p̄mū pō/
terit. facit. l. hec cōditio. ff. de condi. 7. de. aliter
videt in dolo. **I**ntellige si administrat. als
nō. **I**tem nō videt in dolo si fecit illa q̄ dilati/
onē nō recipiūt. vel q̄ necessario p̄cedūt confe/
ctionē inuentarij. vt p̄scrutatio sube heredita/
rie. vel ea q̄ nullo mō pnt obesse pupillo. s̄ te/
ne p̄desse. qz talia agēdo añ p̄fectionē inuenta/
rij nō p̄sumit in dolo. **f**in **Bar.** vbi s.

5 **¶** Qualiter debet fieri? **R.** **tex.** in. l. tutores. **C.**
de admini. tu. q̄ in p̄sentia publicariū psonaz
Blo. tñ ibidem dicit q̄ sufficit vn⁹ notarius
p̄sentia vero iudicis nō est necessaria **f**in **Bar.**
vbi s. 7 cōiter doc. nisi vt faciat fidē p̄tra debi/
tores nominū: quoꝝ noia scribunt in inuenta/
rio. **E**t ita tene. q̄uis glo. i. d. l. tutor teneat q̄
est necessaria:

6 **¶** De q̄bz debz fieri inuentariū? **R.** **tex.** in. d. l. tu/
tores: q̄ oim rerū. i. corpaliū **f**in **Bar.** vbi s. 7
instrumentoꝝ. i. oim iuriū incorpaliū. de qui/
bus apparēt instrumēta seu p̄batiōes in bo/
nis pupilli. de alijs nō.

7 **¶** Quomō mater p̄dit tutelaz filij? **R.** **p**a. in.
c. vxoraz. de conuer. coniu. q̄ dupliciter. **P**ri/
mo si transit ad sc̄das nuptias **S**cdō si incō/
tinenter viuit. de hoc est glo. quā sequit̄ **Bar.**
in autē. mari. 7 auie. **C.** quādo mulier tu. of/
fi. fun. potest. facit **tex.** in. l. si. co. ti. vbi requi/
ritur q̄ pudice viuat. qd̄ no. glo. in. l. fideicō/
missum. **C.** de fideicōmiss. vbi vult q̄ vxor reli/
cta si incōtinenter viuat p̄dat legatum sibi fa/
ctum a marito. 7 auferit sibi tanq̄ ab indigna:
vel ex p̄sumpta volūate defuncti reuocat. qd̄
maxime p̄cedit si vixit incōtinenter tpe vite
mariti ipo ignorante. **p** hoc glo. no. in. l. foro/
rem. **C.** de his q̄ vt indig. **E**t p̄t inferri p̄ hoc
q̄ oēs penas q̄s trāsiens ad sc̄das nuptias in/
fra annū incurrit. q̄ 7 ipa filij. qd̄ no. **S**z limi/
ta quo ad lucrū p̄dendū. sed nō q̄ ad penā ali/
am incurrendā.

¶ Tana gloria **U**no modo
dicat appetitū dignitatē 7 excellē
tie. 7 sic est idē cū supbia: 7 est ca/
pitale viciū. qz animus directe mouetur ad